

SLOVENSKÉ NÁRODNÉ NOVINY

Ročník 27
8/2012
3. marec 2012

L. Štúr

ZALOŽIL EUDOVÍT ŠTÚR 1. AUGUSTA 1845

VYDÁVA MATICA SLOVENSKÁ

Cena 0,50 €

Jobbik zaútočil na Štúra
Strana 4.

Diplomat P. Tomka
exkluzívne pre SNN
Strana 5.

Banskobystrická
akadémia napreduje
Strana 6. - 7.

Zomrel najlepší
volejbalista
Strana 10.

Zo života
Maticy slovenskej
Strana 11. - 12.

SLOVO O SLOVENSKU

Dlhá a krutá je táto zima. Z roka na rok sa mi vidí dlhšia. Netrpelivo vyzerám slnko. Povzbudzujem každý kopček hlíny, čo sa vydobáva zo snehových škrapín, a opakujem si pranosťky, ktoré sa od pohanských čias nalepili na marec. Už kryhy nesú Morenin príkaz: Poberaj sa, starec! Napriek jednoznačnému posolstvu vnímam ten povolávací rozkaz po svojom – ako nie nevykonateľný povel smrťuchovi na odchod bez počty a pohrebnej dychovky. Za to, že uspal stromy, pod ľad spútal pramene a vody, zakľal vtáky, spálil lúčne kvety a ľuďom, čo ich týždne túžobne vyzerali cez chladnú ornamentiku oblačných skiel, hrozil oštepni cencúľov. Nech sa v marci – v jarnom odklínaní života – poberie kamsi do nenávratna iba tento necitlivý, naskrz prechladnutý starigáň. Lebo ako bolesť z čerstvej rany je pohľad na hrobára v zasneženom cimiteri – a na ňom ľudia ako čierne vrany.

Popolcová streda – 22. 2. 2012. Nezvyčajná a tak trochu desivá numerológia konca zimy na Dolniakoch. Ľudia koncom roka očakávajú koniec sveta. Podajedi tvrdia, že už nastal...

Kúsok od petržalského Kostola Svätej Rodiny, odkiaľ vychádzajú ľudia s krížikom na čele, na mokrom, topiacom sa ľade v Chorvátskom ramene leží mŕtvola lupiča s prestrelenou hlavou. Predpoludním si vybral hotovosť so zbraňou v ruke v neďalekej banke, a potom si na dohodenie kameňom od miesta zločinu v policajnom obkľúčení siahol na život... Obďaleč od traumatizujúceho čierneho igelitu s trčiacimi nehybnými nohami obúva starý otec prázdnujúcim vnučkám korčule a siaha im na život neustálymi pokynmi, ako má vyzerať správna pirueta smrti.

Ľudské a prírodné zákony. Už svitá na záveje snežienok. Blíži sa jar – polepšovňa v kalendári. Už ju cítiť v povetrí. Od briedzenia ladí vtáčatá na radostný chorál. Záraz, ktorý je počuť. Nenechajte ho nepovšimnúť. Život je síce rukojemník smrti, ale nie jej zajatec.

Emil SEMANCO

Výzva špičkových slovenských odborníkov je volaním o záchranu Slovensko hľadá uskutočniteľnú perspektívu v Únii

BRATISLAVA (Dušan D. KERNÝ) – Zastaviť úpadok, diskrimináciu, zmeniť neokoloniálne postavenie Slovenska, poskytnúť uskutočniteľné perspektívy. Taká je jednoznačná výzva odborníkov. Adresátom sú zodpovední predstavitelia – prezidentom republiky počínajúc, regionálnymi a miestnymi inštitúciami a občianskymi združeniami končiac.

Formulovanie výzvy – to bola téma nedávneho stretnutia popredných odborníkov Slovenskej ekonomickej spoločnosti – Nezávislého združenia ekonómov Slovenska a Futurologickej spoločnosti. Cieľom bolo v diskusiách sa podmienkach, ako aj v novoprijímaných dlhodobých stratégiách Európskej únie do roku 2035 jednoznačne formulovať potreby a postoje Slovenska. Je to prvá koncepčná výzva na záchranu pôdohospodárstva a vodohospodárstva, na záchranu pôdy pred deštrukciou a nezmyselným odpredajom.

Po prvý raz sa formulovala

výzva širokej politickej a spoločenskej verejnosti s naliehavým poukázáním na novo ponímanú potravinovú sebestačnosť a potravinovú bezpečnosť v rámci Európskej únie. Renomovaný agrárny odborník Peter Baco upozornil na slovenské problémy v dlhodobých celoeurópskych súvislostiach: návrh spoločnej poľnohospodárskej politiky Únie (SPP) pre roky 2014 – 2020 sa stretol s veľkou kritikou až odmietaním väčšiny členských štátov EÚ. Najväčší problém je v peniazoch. Pri rozširovaní EÚ o nových členov sa sľubovalo, že v období do roku 2013 sa priame platby vyrovnajú

na jednotnú úroveň s dovtedajšími členmi EÚ, teda že SPP bude aj jednotná, nielen spoločná. Teraz sa už v Európskom parlamente navrhuje posunúť vyrovnanie až o 25 rokov.

„Spoločnú poľnohospodársku politiku,“ povedal P. Baco, „bude určovať to, že bude stále menej zdrojov. V roku 2035 sa predpokladá nárast potreby potravín o dve tretiny oproti dnešku. Dvíhanie cien zdrojov v posledných rokoch prináša otázku nedostatku zdrojov, energie, hmoty, vody do popredia politickej agendy ako limitujúce faktory.“

(Viac na 2. strane)

Expert na poľnohospodárstvo P. Baco.

Porota vybrala najlepšie návrhy na súsošie sv. Cyrila, Metoda a Gorazda Bratislava sa dočká dôstojného pamätníka vierozvestov

BRATISLAVA (Maroš M. BANČEJ) – Verejná anonymná súťaž na výtvarné riešenie súsošia sv. Cyrila, Metoda a Gorazda vstupuje do svojho finále. V priestoroch Maticy slovenskej v Bratislave vyhlásil 21. februára tajomník odbornej poroty Peter Mulík mená tvorcov troch najlepších návrhov, ktoré porota vybrala do záverečného kola súťaže (na fotografii na strane 2).

Aj tento návrh na monument postúpil do finále.

Bratislava sa konečne dočká dôstojného pamätníka našim vierozvestom. Fakt, že úsilie Maticy slovenskej a ďalších spoluzorganizátorov sochárskej súťaže zarezonovalo medzi umeleckou obcou, dosvedčuje aj účasť dvadsiatich štyroch autorov na verejnej anonimnej súťaži. Ako nám potvrdili viacerí členovia poroty, úroveň prihlásených výtvarných prác bola vysoká a rozhodovanie nebolo ľahké. Napokon tajomník poroty Peter Mulík vyhlásil troch autorov, ktorých diela postúpili do záverečného výberového kola. Sú to Mgr. art. Peter Beňo, Lipany, akad. sochár Anton Gabrík, Modra, a akad. sochár Ján Leško, Trebišov. Ako ďalej uviedol, odborná porota vybrala tri najlepšie návr-

hy, pričom rozhodla, že neurčí ich poradie. Po dopracovaní týchto návrhov vyhlasovatelia rozhodnú o návrhu, ktorý sa bude realizovať. Vyhlasovatelia súťaže, ktorými sú Matica slovenská, Rada Konferencie biskupov Slovenska pre vedu, vzdelanie a kultúru a Spoločnosť svätého Gorazda, veria, že sa súsošie na bratislavskom Hurbanovom námestí podarí zrealizovať v budúcom roku, keď si pripomenieme 150. výročie príchodu sv. Cyrila a Metoda medzi našich predkov. V každom prípade však čaká iniciátorov ešte veľa práce, aby 270-centimetrové sochy našich vierozvestov definitívne skrášlili tvár centra hlavného mesta Slovenska.

(Viac na 2. strane)

3 OTÁZKY PRE: Štefana ZIMU, predsedu Folklórnej únie na Slovensku

• Zvykli sme si na to, že Slovensko je „folklórna veľmoc“. Platí to ešte aj po takmer dvadsiatich rokoch našej samostatnosti?

Určite to platí aj v súčasnosti, napriek neprajným časom, najmä posledných desať rokov, keď sa výrazne znížila ekonomická podpora celému odbornému systému uchovávanía, rozvíjania a prezentácie tradičnej ľudovej kultúry zo strany štátu. Samospráva sa usiluje tento stav zmeniť, no v posledných rokoch sa im postupne znižujú príjmy a takmer celá činnosť je odkázaná na členov folklórnych skupín, resp. súborov, ľudových hudieb, jednotlivcov. Je nemalo regiónov, kde činnosť existuje len vďaka vzťahu – láske k ľudovým tradíciám, k ľudovému umeniu u obyvateľov obcí...

• Ako je to s folklórnym dorastom, teda s mladou generáciou folklóristov? Je dôvod na spokojnosť alebo je čo zlepšovať?

Dôležité je udržať systém odbornoro-metodickej starostlivosti zo strany regionálnych kultúrno-osvetových zariadení, ako i Národného osvetového centra. Chýba však väčšia ekonomická podpora odbornej edičnej činnosti, vzdelávania, dokumentácie, regionálnych a celoštátnych prehliadok a súťaží, ktoré sú veľkým motivačným priestorom pre činnosť súborov. Chýba tu aj podpora od školstva. Je neuveriteľné, že prieskumy potvrdzujú výrazný nárast obezity detí, lebo sa málo pohybujú.

• Pôsobíte v Národnom osvetovom centre, ktoré je hlavným organizátorom nášho najvýznamnejšieho Folklórneho festivalu Východná. Aký je momentálne stav tohto najväčšieho sviatku folklóru?

Folklórny festival vo Východnej je najstarším folklórnym festivalom na Slovensku a popisalo sa o ňom veľa kladných, ale i neférových reflexií najmä od občasných návštevníkov. Tak sa tiež, žiaľ, tvorí mienka. Aj toto medzinárodné renomované podujatie má svoju históriu a peripetie spoločenských i rôznych politických vplyvov. No hlavné je, že po tom všetkom osočovaní a rôznych špekulatívnych záujmoch ešte vôbec je!

Zhovárал sa Maroš M. BANČEJ, Foto: autor

R-2012009

ISSN 0862-8823
9 770862 882007

Výzva špičkových slovenských odborníkov je volaním o záchranu Slovensko hľadá uskutočniteľnú perspektívu v Únii

(Dokončenie z 1. strany) – Odborníci vecne rozobrali fakt, že Slovensko má kapacity produkovať potraviny pre desať miliónov ľudí. Zvýšil by sa aj podiel vlastnej výroby na tvorbe hrubého národného produktu až na trinásť percent, teda aj zmenšila závislosť ekonomiky od modelu „montážnej dielne“.

■ STRAŠIDELNÉ MANKO

Taký úbytok poľnohospodárskej produkcie a nárast závislosti od dovozu potravín ako Slovensko nezaznamenal nijaký štát Európskej únie. V zelenine dnes slovenská produkcia pokrýva iba 25 percent spotreby, ostatná je z dovozu. Nevydarená ekonomická transformácia, zlé politické rozhodnutia a politické nezhody sú hlavnou príčinou, že v otázkach sebestačnosti a potravinovej bezpečnosti nielen zaostávame za rozvinutými štátmi Únie, ale rozdiel sa zväčšuje. „Zapasíme s pokračujúcou

diskrimináciou, hlavný boj v poľnohospodárskych inštitúciách EÚ sa odohráva medzi západom Únie a jej východom, v porovnaní s inými dostáva slovenský farmár iba 35 percent podpory, konštatovali odborníci. Pasívne saldo v tejto oblasti dosiahlo alarmujúcu hranicu jednej miliardy eur – taký obrovský dovoz nás všetkých silne obmedzuje, poškodzuje. Stále väčšiu časť príjmov prejdáme, pričom zisk a pracovné miesta z toho idú do zahraničia. Zároveň klesajú možnosti domácich výrobcov.

■ BEZHĽAVÉ DRANCOVANIE

Pokiaľ ide o lesy a ich využitie „sme banánová republika, sme na úrovni rozvojových krajín, vyvážame surové drevo a tým vyvážame vlastne tisíce pracovných miest (kvalifikovaný odhad je 4 500) a milióny eur (kvalifikovaný odhad je 300 miliónov eur ročne). Pritom príbeh sa končí – nedostatočný zdra-

votný stav lesa a dôsledky nadmernej ťažby (ročne na úrovni 9,2 milióna metrov kubických) spôsobia, že sa bude musieť ťažiť stále menej“.

Slovensko, práve tak ako Únia, stojí pred závažným problémom – ako zabezpečiť stále vyššiu spotrebu potravín, keď zdrojov bude menej. Únia preto novo formuluje svoju politiku – už dávno nejde o zvyšovanie životnej úrovne na vidieku, už ide len o udržanie životaschopných vidieckych komunít.

■ LADOM LEŽIACE LÁNY

Produktívne využitie všetkej pôdy, jej ústavná ochrana nemá alternatívu, na väčšine pôdy sa totiž dnes neohospodára. Výzva odborníkov sa dožaduje štátnej doktríny na využitie pôdy, zvýšenia konkurencieschopnosti poľnohospodárstva. Cieľom musí byť dosiahnuť v EÚ rovnosť povinností a šanci pre všetkých rovnako, zabezpečiť ekologickú

rovnováhu a udržateľný rozvoj lesného a vodného ekosystému, ústavne zakotviť ochranu pôdneho fondu, vodných zdrojov a drevnej hmoty. V súlade s programom EÚ a organizácií OSN (FAO) výrazne treba zvýšiť pod-

poru rozvoja vedeckej a výskumnej základne pôdohospodárstva, potravinárstva a vodohospodárstva.

Stretnutie, ktoré patrilo medzi informačne a odborne k špičke toho, čo na túto tému odznelo na Slovensku v posledných rokoch, médiá ignorovali. Organizátorom bola Slovenská ekonomická spoločnosť – Nezávislé združenie ekonómov Slovenska a Futurologická spoločnosť Slovenska.

Foto: archiv, www.rno.sk

O slovenskú pôdu prejavujú záujem o. i. aj Holanďania. Skupujú ju vo veľkom.

Porota vybrala najlepšie návrhy na súsošie sv. Cyrila, Metoda a Gorazda Bratislava sa dočká dôstojného pamätníka vierozvestov

(Dokončenie z 1. strany) – Odborná i laická verejnosť prijala iniciatívu Matice slovenskej, Rady konferencie biskupov Slovenska pre vedu, vzdelanie a kultúru a Spoločnosti svätého Gorazda mimoriadne kladne. Treba vyzdvihnúť aj spoluprácu s predstaviteľmi mestskej samosprávy. O dobrých vzťahoch hovorí tiež fakt, že Matica slovenská (MS) plánuje v spolupráci s Magistrátom hlavného mesta Bratislava vystaviť súťažné návrhy na súsošie sv. Cyrila, Metoda a Gorazda 13. – 18. marca 2012 v Primaciálnom paláci v Bratislave.

■ HISTORICKÉ MIESTO

Podľa podmienok súťaže lokalitou na umiestnenie súsošia je Hurbanovo námestie – priestranstvo pred Kostolom Najsvätejšej

Trojice a Obchodnou ulicou. Súsošie sv. Cyrila, Metoda a Gorazda sa bude realizovať v nadživotnej veľkosti s prihliadnutím na jeho architektonické zakom-

ponovanie do priestoru. A ten bol podľa odborníkov vybraný mimoriadne vhodne. Návštevníkom Bratislavy, ktorí vyjdú z historického centra cez Michalskú bránu,

sa tak naskytne pohľad na novú dominantu celého priestoru, ktorá spolu s architektonicky výrazným chrámom z prvej polovice 18. storočia má ambície stať sa po súso-

ší štúrovcov na Námestí Ľudovíta Štúra ďalšou kultúrnou dominantou nášho hlavného mesta. Celkové náklady na projekt stanovili vyhlasovatelia na 165 tisíc eur.

■ APEL K UMELCOM TRVÁ

Matica slovenská i naďalej vyzýva umelcov, aby sa vo svojej tvorbe upriamili na vyzdvihovanie tých kultúrnych, kresťanských a národných hodnôt, ktoré medzi našich predkov priniesli solúnski bratia. Jeden z spoluorganizátorov sochárskej súťaže – Spoločnosť svätého Gorazda – v spolupráci s Národným osvetovým centrom vyhlásil na tento rok súťaž Gorazdovo výtvarné pripravoval Gorazdov literárny Prešov 2012. Je len prirodzené, že umelecké aktivity zamerané spomínaným smerom by mali kulminovať počas významnej slovenskej kultúrnej akcie Košice – hlavné mesto európskej kultúry 2013.

Foto: autor

VŠIMLI SME SI

Slávnostná omša v Devíne slávila sv. Cyrila a Metoda

V nedeľu 19. februára sa v jednej z najhistorickejších obcí Slovenska – v starobytoľom Devíne – konala v Kostole sv. Kríža slávnostná svätá omša na oslavu sv. Cyrila a Metoda. Na slávenie bohoslužby pozvali veriacich Dom Matice slovenskej Bratislava a Občianske združenie Dedičstvo otcov v spolupráci s Rímskokatolíckym úradom Bratislava-Devín. Hlavným celebrantom omše bol emeritný biskup Mons. Dominik Tóth, ktorý v kázni pripomenul odkaz solúnskych bratov pre mnohé generácie Slovákov aj iných slovanských národov. Slová o tom, že viera a vzdelanosť k nám prišli ruka v ruke a že Sväté písmo mali naši predkovia preložené vďaka genialite

Text a foto: (rkh)

sv. Cyrila a jeho cyrilike – hlaholike potvrdili, že národ, ktorý dostal Božie slovo v štvrtom liturgickom jazyku, má od Boha poslanie, ktorému sa nesmie spreneveriť.

Vďačnosť za misiu, ktorá sa začala v Byzancii v roku 863, odkiaľ sa po žiadosti kniežaťa Rastislava a po súhlase byzantského cisára Michala vydali sv. Cyril a Metod na cestu k našim predkom, vyjadřilo aj vyhlásenie Svätého Otca Jána Pavla II., ktorým 31. decembra 1980 ustanovil solúnskych bratov za spolupatrónov Európy. Toto si majú neustále pripomínať nielen veriaci v kostoloch, ale celá slovenská verejnosť tak, aby sme mohli s hrdosťou celému svetu hovoriť o tom, že naše korene a tradície majú trvalú hodnotu, ktorou už stáročia prispievame k európskej kresťanskej kultúre.

Na záver omše predniesla pani Eva Kristinová celý Proglas, preložený do súčasného slovenského jazyka. Po slávnostnej svätej omši položil predseda Matice slovenskej Marián Tkáč k súsošiu sv. Cyrila a Metoda pred Kostolom sv. Kríža v Devíne veniec a v príhovore pripomenul zúčastneným, že Matica slovenská sa bude spolupodieľať na pripravách podujatí, ktoré sa budú konať po celý budúci rok v rámci osláv 150. výročia príchodu sv. Cyrila a Metoda na naše územie.

Rozhodujme tak, aby sme boli na seba hrdí Voľby budú previerkou našej prezieravosti

Tento víkend budú opäť politici úctivo vzhliadať k radovému občanovi. Cez víkend im vydáme vysvedčenie za ich ostatné, skrátené volebné obdobie. Znamky to určite nebudú potešujúce – najmä pre tých, ktorí držali opraty kormidla štátu vo svojich rukách. A potom ako voľby prebehnu, otočia sa nám politici opäť chrbtom. Do očí im neuvidíme celé volebné obdobie. Z tejto pretvácky je mi zle...

Slovenská politika nie je zdravá. Príkladom je končiaci sa predvolebná kampaň. Namiesto toho, aby politici, médiá a verejnosť konfrontovali programy, vízie, ciele a nástroje na ich plnenie, je pretkaná žľcou, nenávisťou a rôznymi spravodajskými hrami.

Kristus riekol: Kto je bez viny, nech hodí kameňom. A nikto nehodil. Týmto krédom sa slovenský politik už oháňať nemôže. Viacerí z nich (väčšina?) už prekročili rubikon normálneho fungovania spoločenských vzťahov. Aj zlo má svoje hranice. Slovenský politik tieto parametre nepozná. Ak by poznal – nemohla by sa objaviť Gorila. Napriek tomu, že nie je ešte text tohto spisu stopercentne potvrdený, je reálnym obrazom našich verejných činiteľov. Popri službe občanovi alebo štátu slúžia najmä sami sebe. Honobia svoj i stranícky majetok. Na úkor zákona. Po Gorile zase prišla Sasanka. Nielen prepis SMS komunikácie bývalého predsedu Národnej rady SR, ale aj audiovizuálny záznam z jeho čudesného stretnutia s extravagantným podnikateľom. Konanie šéfa zákonodarného zboru bolo neštandardné. Vysoký ústavný činiteľ by si mal dobre rozmyslieť, s kým sa stretne a o čom s ním bude hovoriť. Ako je však možné, že verejnosť – resp. skupina „anonymných bojovníkov proti korupcii“ – vlastní záznam, ktorý mohla zhotoviť len technika tajných služieb? Potom sa objavila informácia, že pre kresťanskú stranu pracoval za štátne poradca z Izraela. Stretol sa aj s ministrom vnútra. Popritom ho vraj sledovala

slovenská vojenská kontrarozviedka, keďže v minulosti pôsobil v cudzích vojenských službách. Napokon na seba zaútočili aj – dosiaľ nevinní a údajne čisti – politickí benjamini. Jeden vraj podvodne pripravoval diplomovú prácu, druhý údajne vytuneloval Devín banku a korumpoval úplatkami politikov. Bez vetra sa ani lístok nepohne. Obvinenia na seba navzájom našli na internete. Určite nie sú na míle vzdialené od pravdy.

Matica slovenská na svojom úvodnom okrúhlom stole slovenskej inteligencie v januári vyzvala Slovákov, aby volili politikov s morálnym kreditom a národným ctením. Zástupcov, ktorí budú odhodlane brániť slovenské záujmy, ako tak činili štúrovci. „Nech voľby sú skutočne previerkou našej vzdelanosti, prezieravosti a vlastenectva ako citu a lásky k národu, k jeho koreňom, k materinskej reči, k jeho tradíciám a ku kultúre. Je to bratská láska Slováka k Slovákov, je to dlhodobá národná seba výchova,“ vyzvala Matica. Voľme teda tak, aby sme boli hrdým národom a aby sme boli sami na seba po voľbe hrdí. Voľme tých, ktorí sa nám po voľbách neo-točia znovu na štyri roky chrbtom.

Maroš SMOLEC
šéfredaktor

Lži, strašenie a trápnosť

Roman MICHELKO

O mentálnej výbave našich pravicových politikov som nikdy nemal vysokú mienku, ale to, čo predvádzajú v predvolebnej kampani, presiahlo všetky medze. Zrejme podľa príslovia – podľa seba súdím teba, tárajú sprostosti, za ktoré by sa nemusela hanbiť ani Norika Mojsejovna.

Majstrami v tejto kategórii sa stali volebné klipy KDH, v ktorých ustarostený J. Figef varuje pred socialistickými vládami, a teda pred gréckou cestou s tým, že načerveno vyfarbuje ohniská náklady. A tak sa dozvedáme, že zlí socialisti dovedli na samotný pokraj krachu Grécko, Taliansko a Španielsko. Bolo by to pekné, ak by na tom bolo aspoň zbla pravdy. Skutočnosť je však taká, že posledných osem rokov

pred vypuknutím krízy v Grécku vládla Karamanlisova pravicovo-konzervatívna Nová demokracia. Papandreovi socialisti z Pasoku (Panhalenska socialistická strana) prevzali krajinu už v čase hlbkej krízy pred sotva dvoma rokmi a za obrovských obetí zachraňujú to, čo sa ešte dá. Rovnako ma „pobavilo“, keď som sa dozvedel, že taliansky expremiér Silvio Berlusconi je „podlý socialista“, ktorý svojou nezodpovednou politikou dovedol Taliansko tam, kde je dnes. Ako-tak by sa toto trápne a hlúpe strašenie mohlo bližšie skutočnosti, len čo sa týka Zapaterovho Španielska. Zaujímavé však je, že volebné klipy KDH nič nehovoria o pravicovom premiantovi v Írsku, v ktorom majú najnižšiu 12-percentnú

rovnú daň a zároveň finančný a ekonomický kolaps na krku. Figef takisto nič nehovorí o Portugalsku, ktoré dlhé roky spravovali pravicové vlády a dnes je na tom po Grécku asi najhoršie. Čuší aj o Belgicku či Británii, v ktorých miera zadlženosti je taká astronomická, že ich ekonomický kolaps je len otázkou času.

KOMENTÁR

Neviem, čo za „experta“ tvorcom volebnej kampane KDH našepkal, že priemerný slovenský volič je na tom s inteligenciou na úrovni stredne ťažkej oligofrénie (asi testovacou vzorkou bolo ich tvrdé jadro), každopádne však každého, kto nie je dlhodobým chovancom sociálneho ústa-

vu, by takáto hrubozrná demagogia mala urážať.

Nehovoriac o tom, že by sa mal pýtať ďalej. Napríklad, ako je to možné, že ekonomicky najzdravšie štáty sú práve severské krajiny, v ktorých „socializmus“ a masívne prerozdeľovanie vytvorených statkov je priam politickou normou. Alebo, kam viedol pravicový populizmus v takom Grécku, v ktorom pravicové vlády vytvárali podmienky na ľahké daňové optimalizácie (skrátka netrestali úspešných), čo nakoniec viedlo k tomu, že neplatenie daní sa stalo národným športom. Grécki oligarchovia vyvážali obrovské finančné sumy z domovskej krajiny, aby následne v Londýne skupovali celé štvrte nehnuteľností, až nakoniec dane v Grécku platila len stále viac chudobnejšia stredná trieda. To potom logicky vyústilo tam, kde muselo. Štát mal čím ďalej, tým viac záväzkov, pretože pravicoví populisté nenašli v sebe odvahu urobiť nepopulárne opatrenia, nenašli však ani odvahu čeliť masívnym daňovým únikom. A tak, kým sa Grécko čím ďalej viac a viac prepada-

lo do dlhovej špirály, oni miesto ťažkých a nepopulárnych opatrení, teda zvyšovania daní či znížovania mandatórnych výdavkov, veselo falšovali štatistiky.

Naša pravica robí niečo podobné. Vytrvalo, hlúpo a priehľadne falšuje našu skutočnosť. Ďalším z repertoáru jej strašenia je vraj akútne nebezpečenstvo ústavnej väčšiny Smeru (v pomernom volebnom systéme je to absolútne nerealistické). Z lži podobného kalibru by som ešte rád spomenul hrozbu, že ak príde Smer k moci, siahne na dôchodky (štyri roky bol pri moci a nič také sa nestalo), či zruší rovnú daň (tiež sa nič také nestalo).

Z tohto pohľadu sa zdá, že pravica pri kampani ráta nielen s epidemicky rozšírenou oligofrénou u slovenských voličov, ale aj s masívnou stratou pamäti. Ja však verím, že s inteligenciou slovenského voliča to také zlé nebude, a trápne, tupé a demagogické strašenie, ktoré pravica od roku 1998 viac či menej úspešne používa na udržanie sa pri moci, už takmer nikoho neoklame.

Zabudli, odkedy máme svoj štát

Eva ZELENAYOVÁ

Po prevalení kauzy Gorila verejnosť právom očakávala od politikov istú dávku pokory. No ukazuje sa, že márne. Nič sa nezmenilo od čias, keď Dzurinda sľuboval dvojnásobné platy. Demagogia, vyslovené klamstvá, dokonca až urážanie voličov sú na dennom poriadku niektorých politikov a politických strán. Azda nič úsmevnejšie a súčasne varovné nemohlo zaznieť z úst politika KDH, ako keď R. Procházka o svojej strane povedal, akú ohromnú úlohu zohrala v budovaní štátnosti. Skutočne ohromnú! Veď pri hlasovaní o Deklarácii SNR o zvrchovanosti Slovenskej republiky KDH hlasovalo ako jediné proti. Proti zvrchovanosti vlastného štátu. Deklará-

cia o zvrchovanosti bola pritom prvým oficiálnym vyjadrením vôle za samostatnosť. Nijaké ďalšie dodatočné zdôvodnenia, ktorými sa usiloval J. Čarnogurský jednak oslabiť tvrdosť konania voči vlastnému štátu a jednak zaútočiť na politického rivala, nemôže zmazať tento akt politickej agresie proti vlastnému národu. Ani predstieraná uhladenosť R. Procházku.

Strana Sloboda a Solidarita si rečami okolo eurovalu mohla získať priaznivcov a zrejme sa aj tak stalo. Veď každý súdny človek rozumie tomu, že Slovensko by sa nemalo skladať na životnú úroveň Grékov, keď u nás sú penzie okolo tristo eur a v Grécku 1 600. No už aj menej informova-

ný občan pochopil, že Slovensku po roku 1989 vnútili model raného kapitalizmu, na ktorom zarobil Západ a prerobili Slováci. Už ani Mikloš sa neuchyľuje k floskule, že trh všetko vyrieši. A odrazu sa na televíznych obrazovkách objavil nový Mikloš - Sulík. Zvýšeným

POZNÁMKA

hlasom, ako zvyčajne pri presadzovaní svojich názorov, obhajoval politiku voľného trhu. Netreba nič regulovať, trh všetko vyrieši, zdôrazňoval. Nuž, ulica žiada odvolať Mikloša a za jej chrbtom sa vynára ako jeho ozvena – Sulík! I. Radičová, aj keď vyhlasuje, že odchádza z politiky, nezabúda na

svojich spolubojovníkov v politickom ringu. Osvedčená metóda z deväťdesiatych rokov, keď boli všetci proti jednému, sa opäť dá využiť. Opäť je tu jedna silná strana a množstvo trpaslíkov. Zatiaľ nenašli spoločný názov na odsúdenie obdobia, kedy vládol Smer, ale niet pochýb, že propagandistická mašinéria záujmových zoskupení na tom usilovne pracuje. Lebo dnes stačí povedať mečiarizmus, aby sa znevážilo všetko, čo sa na Slovensku urobilo do roku 1998. Dokonca aj akt vzniku samostatného Slovenska. Nie je to náhoda, že najmä pravicoví politici hovoria o Slovensku len od roku 1998, akoby predtým nejestvovalo. Akoby nebolo treba veľa námahy nielen na stavbu štátnych inštitúcií, slovenskej meny, ale aj na prekonávanie odporu voči politickým silám, ktoré sa postavili proti samostatnosti Slovenska. Dokonca moderátor publicistickej relácie Z prvej ruky Hrabko vyzval Radičovú, aby zasiahla do kampane, lebo voliči SDKÚ to podľa jeho názoru potrebujú ako svetlo na

konci tunela. Slovenský rozhlas sa nielen touto poznámkou Hrabka zapojil do kampane v prospech SDKÚ. Ale aj ďalším, niekoľkonásobným pripomínaním, že kauza Gorila sa na Smer neprejavila. Hrabkove správanie sa dá označiť ako zneužitie verejnoprávneho média na politické ciele. Toto bol hlavný zmysel politického ovládnutia RTVS pravicovou vládou? Potvrďuje to vysielanie STV aj SR.

Neprehliadnuteľným zostáva útok SDKÚ proti voličom Smeru, keď ich označujú za menej citlivých voči korupčným kauzám. Aj kriminalizácia voličov patrí k metódam politického boja pravice vyskúšaná už v minulosti proti HZDS.

Niektorí politici vládnej koalície pravdepodobne dodnes nevedia, v akom štáte žijú. Jozef Kolár (SaS) napríklad v televíznych diskusiách bez prestania používal spojenie „dvadsať rokov slovenskej štátnosti“. Mimochodom, ešte sme neoslávili 20. výročie slovenskej štátnosti...

SPOZA OPONY

Stred Viedne, budova divadla. Je nedľa tohtoročnej tuhej zimy, sála je obsadená. Na javisku sú štyri osoby. Za scénou organizátori, ktorí dobre vychádzajú s istým americkým filantropom maďarského pôvodu, ale o to nám tu a teraz vôbec nejde. Kvarteto riadi ruka skúseného člena redakcie jedného z rakúskych denníkov. Téma je euro a Európa. Jeden z účastníkov je bývalý minister financií spolkového Nemecka, ktorý sa chystá byť kandidátom na úrad kancelára. Druhý je vychýrený ostrojazyčný diskutér, europoslanc, je dokonale doma práve tak v nemčine ako vo francúzštine, známy je tým, že si to nemilosrdne rozdal či už s Berlusconiom alebo s Klausom. Beseda sa naplno rozohrieva – natoľko, že moderátor zvolá do publika: „Chcete Európu, chcete viac európskej solidarity?“ A publikum v potlesku a nadšení kričí áno, áno, áno.

Treba povedať, že to nie je ty-

pické rakúske publikum, rozhodne to nie je typický rakúsky postoj. Ale prítomní na javisku sa kúpu v záujme a v potlesku tohto davu dolu pod nimi. A s tromi mužmi kvarteta má uznanie aj žena, blondínka, ktorá si doma nič také neužije, dosluhujúca šéfka súčasnej vlády Iveta Radičová. Je

neraz hľadia viac ako domáceho uznania. O to tu ide – vytvára sa akoby medzinárodná elita, ktorá vie ako na to. Isteže, vie ako na to v medzinárodných diskusiách, nevie to však v praktickej domácej politike.

Slovenský svedok vo Viedni stojí, a to nie po prvý raz, pred ty-

politici či političky tam, kde vstupné, a to riadne, platí ich domáci volič, ich domáce publikum. Prečo je to tak?

Keď sa človek pozrie na čísla, ako sa za posledných dvadsať rokov uplatnil u svojich susedov rakúsky kapitál, tak vidí, že bývalá monarchia zrastá rýchlejšie

je prakticky bývalá vláda. Kapitál sa pohybuje tak voľne, že po bratislavských baroch sa hovorí, kto sa poondie a bez meškania zdvihne telefón, keď ten kapitál zavolá na úrad, ktorý nechcem menovať.

Potlesky v cudzine sú dnes málo. Všetkým je zrejme, ako to chaoticky vyzerá v Európe a v jej politických špičkách. To, čo potrebujeme, je zdravý sedliacky rozum. Náš rozum kontra cudzie potlesky. Len jedincovi sa podarí ustlať si niekde za katedrou na univerzite v Oxforde – my ostatní potrebujeme Slovensko. Doslova. Potrebujeme, aby sa pred drancovaním ochraňovala pôda, lesy, vody, potrebujeme byť schopní vyrobiť viac potravín a nie viac ich dovážať. Ani tak nepotrebujeme pohnúť rozumom, ako potrebujeme pohnúť tým, aby sa náš rozum uplatnil. Tu a najmä teraz. Po dvoch desaťročiach sme vlastne ako keby na novom začiatku. Cudzí javiská a cudzie potlesky môžu pomôcť jednému, ale nie všetkým.

Prečo potrebujeme Slovensko

Dušan D. KERNÝ

to zaujímavá scéna – tleska sa političke, ktorá z vôle „vlastnej“ strany, vlastného publika a vlastného voliča musí odísť zo scény, z javiska domácej politiky. Napísalo sa o tom toľko, že nebudeme nosiť vodu do mora. Ale v tomto prípade ide o typickú scénu – ide o vytváranie medzinárodného imidžu ľuďom, ktorí si ho potom

pickou scénou – istá časť politikov kosí potlesky v zahraničí, ale nie doma. Tleskajú cudzi, nie však tí, ktorí zažívajú následky ich politiky na vlastnej koži, na vlastnej peňaženke. Aby dosiahli uznanie, musia chodiť do zahraničia, ak nepoviem do cudziny, na predstavenia, kde sa platí vstupné. Také isté uznanie však nedosahujú títo

ako zjednotené Nemecko. Keď sa rakúska banka udomáčni na Slovensku a potom sama seba predá ruskej banke a ešte k tomu banke spätej s plynárenským koncernom, ktorým nás tu strašia ako predĺženou rukou Kremľa, je ticho. Hoci je to najväčší predaj banky na Slovensku za niekoľko mesiacov „vládnutia“ toho, čo už dnes

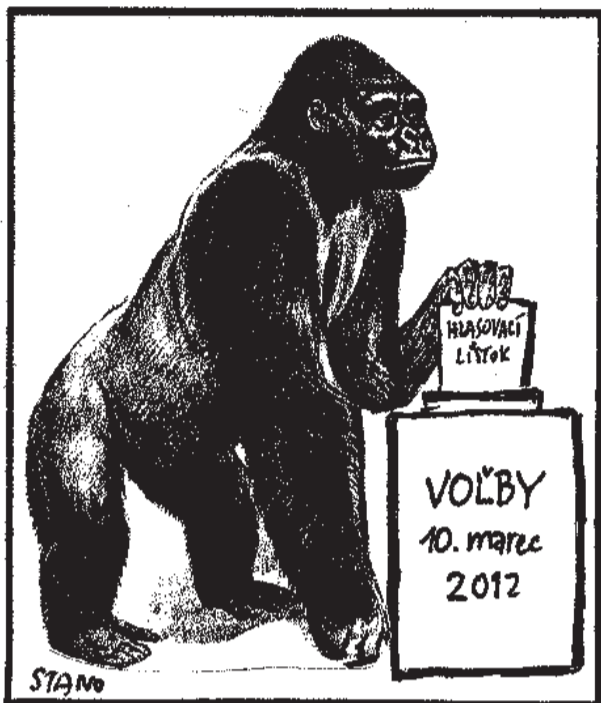

Naša existencia v rozprávkovom svete, alebo kde sa voda sype a piesok leje...

Trpasličia morálka našej prítomnosti VI.

Ivan BROŽÍK – Ilustrácia Milan STANO

V čase, v ktorom vznikal tento článok, sa na svetlo sveta začali predierať ďalšie zaujímavé dokumenty v spojitosti s kauzou Gorila. Do uzávierky čísla sme ich ešte v redakcii nemali k dispozícii. Získali sme akurát prvotnú informáciu, ktorá avizovala existenciu prepisov a zvukových záznamov rozhovoru alebo rozhovorov, ktoré sa majú týkať obchodných záujmov ľudí z prostredia 99 percent v rezortoch hospodárstva a obrany.

Je takmer neodškriepiteľné, že „goril“ bude stále viac a začnú sa navzájom požírať. Aj dva týždne pred voľbami je ešte času na takýto boj viac ako dostatok. Najkrvavejší zápas bude medzi nimi

na princezná alebo tá so zlatou hviezdou na čele, cisárov pekáč, alebo naopak... stará dobrá klasika. Poznáme ju naspamäť, žijeme a starneme spolu s ňou. Slováci však poznajú aj iné rozprávky,

práve v predvečer samotných parlamentných volieb. Nielen preto, že na deviateho marca niekto – z dnešného pohľadu naozaj nevieme kto – zvolal „protigoriliu“ demonstráciu. Moratórium, na ktoré sme boli v zákone o voľbách zvyknutí a ktoré zakazovalo takým alebo onakým spôsobom ovplyvňovať rozhodovanie voličov v čase 48 hodín pred dňom volieb, už zákon neprikazuje. Pyš-

s ktorými starnú a znova a znova s nimi chodia k voľbám. Prvá z nich je rozprávka O dobrých pravicových stranách a zlom Ficovi. Miluje ju celé takzvané pravicové spektrum. Milujú ju novinári, ktorí milujú rozprávky práve tak ako peniaze. Za to druhé spravidla píše to prvé. Svetovou raritou sa dokonca nedávno stalo, že autorka blogu – bývalá angažovaná novinárka pravicového denníka – sa so svojim blogom stala partnerkou Slovnafu. Tvrdí to aj jej

KAUZA GORILA

samotná blogerská stránka a nezakrýva to ona sama. Problém je iba v tom, že v duchu Gorily teraz píše angažovane za peniaze to a tak, ako si želajú vlastníci tých peňazí. Pardon. Partneri stránky. Kto stojí za Slovnafom? Osoba z Gorily známa ako O. V.? Kam sme sa to dostali so žurnalistickou morálkou na Slovensku!

NOVINÁRSKE VIZITKY

To je druhá legenda, ktorá žije spolu s nami bez problémov tak ako pekáč Werich či princ Ráž. Novinárčina je v pravom zmysle slo-

va tvorba novín, správ, informácií. U nás už dávno nekonzumujeme správy, ale ideologickú masáž propagandistických politrukov. Pre tie ročníky, ktoré povinná vojenská služba obišla, politruk bol politický náčelník, najdôležitejšia osoba vo vojenskom útve. Vojakom natkal do hláv ideológiu, na ktorej sa zhodol ústredný výbor. Bolševickú ideológiu. Novinárov politrukov máme u nás vyše hlavy a mnohí z nich si vznešene píše podtitul „investatívni“. Gorilou, teda korupciou, je v tomto zmysle ich písanie v mene záujmov tej alebo onej politickej strany – za peniaze sprostredkované cez stranicky naklonených majiteľov médií alebo posielané priamo na osobné účty zo zahraničia.

DOBRE A ZLE MENŠINY

Nie je to o všetkých menšinách. Rómovia zaujímajú akurát tak bulvár, aj to iba vtedy, ak ide o pohlavný styk medzi maloletými; Česi, Nemci, Rusíni a Ukrajinci nezaujímajú nikoho, ale zato maďarská menšina... Tá áno! Nová generácia Maďarov sa dostala do vrcholnej politiky po prevrate v novembri 1989. Nie-

ktorí z nich získali významné posty po voľbách, napríklad v roku 1990 aj vyššie spomínaný O. V. Je zaujímavé hľadať spojitost medzi istou právnickou kanceláriou poslanca menšinovej strany L. N. a privatizačnými pohybmi napríklad v Transpetrole, v Slovnafte alebo v IRB-OTP. Krásnym príkladom „gorilovania“ je tiež vydavateľstvo Kalligram. Kedysi malo istého zamestnanca, teraz funkcionára strany Most – Híd. Keď obsadil funkciu podpredsedu vlády pre nič a všetko, kam poslal vládne dotácie? No predsa do Kalligramu! Je tu nejaký rozdiel v súvislosti s praktikami, ktoré opisuje Gorila? A to sme spomenuli iba pár príkladov, ktoré nám pripomínajú rozprávku o „dobrých menšinách“. Je ich oveľa viac, ale chceme venovať priestor aj iným témam.

Je to len ďalšia rozprávka z dielne pravicových autorov. Začína sa tým, ako bolo nedobré, keď vláda pravice prevzala v roku 2010 moc nad Slovenskom. Pokračuje opisom udatých rytierov a spanilých spravodlivých panien, ktorí sa pričínili o to, že všetky hospodárske ukazovatele – ako sa má v správnej rozprávke stať – začali rozprávko zrazu rásť. Žijeme v ozajstnom svete rozprávok, z ktorých je Gorila iba jedinou. Veď tu máme Príbeh o neexistujúcich agentoch cudzích tajných služieb, s ktorými sa radia niektorí naši politici. A máme tu aj Príbeh o konci sveta, ktorý má nastať po voľbách, ak... Koľkokrát už sme to v poslednom čase vlastne počuli o konci sveta? Iba o konci Gorily nie a nie.

Ako diskreditoval Maďarsko riaditeľ Maďarského kultúrneho inštitútu v Bratislave

JOBBIK: Štúr spôsobil schizofréniu a zakomplexovanosť Slovákov

Na internetovej stránke maďarskej ultranacionalistkej politickej strany Jobbik nedávno zverejnili v maďarčine takéto slová: „Ak by ste sa priemerného Slováka opýtali, koho považuje za najvýznamnejšiu slovenskú historickú osobnosť, s veľkou pravdepodobnosťou by odpovedal, že ňou bol Ľudovít Štúr. Na Slovensku hádam po nikom nepomenovali toľko verejných miest, ulíc a inštitúcií ako po ňom. Na základe veľkej úcty ktorou bol Štúr obklopený, by si človek myslel, že mohol byť významnou historickou osobnosťou veľkého formátu a každý vzdelaný Slovak je si v tom nacistu. Lenže obraz Štúra vo verejnom povedomí je pomerne vágny.“

Na týchto konštatovaniach nič zlé nevidno. Ďalšie sú už iné. Nepodpísaný autor svoju úvahu rozvíja: „Možno to je dôvod, prečo sa rozhodli v jednom zo slovenských periodík s názvom .týždeň, že by bolo dobré pri okružlom stole rozoberať históriu a mýtus Ľudovíta Štúra. Na besedu, ktorú moderoval Juraj Kušnierik, bola prizvaná zaujímavá spoločnosť. Prítomný bol Pavol Frešo, župan bratislavského samosprávneho kraja, Marián Tkáč, predseda Maticy slovenskej, Dušan Škvarna, univerzitný učiteľ, a ako prekvapenie hosť Kollai István, riaditeľ Maďarského kultúrneho inštitútu v Bratislave.“ No a o tomto účastníkovi besedy anonym na webe usúdil, že pán Kollai „nielen o sebe, ale aj o Maďarsku vystavil zlé vysvedčenie v Bratislave tým, že s nedbalými jazykovými vedo-

mostami a chýbajúcimi znalosťami sa pustil do debaty (konfrontácie) v historických otázkach so slovenskými intelektuálmi. Aj keď je chvályhodné, že István Kollai, maďarský Maďar, sa predsa len ako-tak naučil po slovensky, jeho znalosť jazyka je veľmi vzdialená od toho, aby vedel bezprostredne komunikovať. Jeho reč bola nesúvislá, o výslovnosti ani nehovoriac.“

VRAJ ŠTÚROVE ZLYHANIA

„Ale prečo teda v skutočnosti Slováci rešpektujú Štúra?“ pýta sa za Jobbik anonymný pisateľ. Usúdil, že za Štúra „hungarský patriotizmus a hungarské tradície bolo treba zničiť a takto vytvorenú medzeru bolo treba niečím vyplniť, aby mohol vzniknúť slovenský národ. Veľké osobnosti a nové hodnoty boli potrebné pre nahradenie starých. História sa

musela tvoriť a Štúr bol v tomto prvý a jeden z najväčších ideológov... Len protimaďarskú ideológiu zanechal za sebou Štúr, vo všetkých ostatných oblastiach zlyhal... Vďaka Štúrovi nielen protimaďarstvo, ale aj poriadna dávka schizofrénie a zakomplexovanosti je zakorenená v slovenskom národnom povedomí.“ No tak ďakujeme pekne. Najmä ak to píše „hrdinský“ anonym na stránke politicko-militantného zoskupenia Jobbik, ktorého členovia sa prezentovali v Európskom parlamente v uniformách tzv. maďarskej gardy...

ZMIER NIE JE MOŽNÝ

Autor pamfletu pokračuje: „O Mariánovi Tkáčovi, predsedovi Maticy slovenskej, treba vedieť, že je jedným z významných predstaviteľov slovenskej národnej inteligencie. Jeho ná-

zory o Štúrovi neboli odlišné od tradičného národného kánonu. Štúr bol podľa jeho názoru demokrat, ktorý chcel z Uhorska urobiť federálny štát, na čo mu Kossuth odpovedal: Ak chcú práva pre Slovákov, nech si ich pre seba vydobyjú!“

Anonym uzatvára článok takto: „Ľudovít Štúr je v slovenskej histórii najvýznamnejšia osobnosť. Pokiaľ však Slováci takýchto ľudí a osobností, ktoré zastupujú podobné hodnoty, budú uctievať a vyvyšovať, tak zatiaľ úprimné slovensko-maďarské zmierenie je nemožné. Môžeme len dúfať, že toto časom naši slovenskí priatelia uvidia a spravia poriadok vo svojej vlastnej alebo v našej spoločnej histórii a že sa im podarí dostať sa zo slepej uličky, kam ich táto Štúrova protimaďarská politika dostala.“ Predseda Maticy slovenskej Marián Tkáč dodáva: „Je to smutné. Riaditeľ Maďarského kultúrneho inštitútu pán Kollai má zákaz chodiť na akcie, kde budú predstavitelia Maticy slovenskej!“

Roman KALISKÝ-HRONSKÝ

Andrej KOLESÍK: Je smutné, že ešte aj teraz musíme brániť Štúra Vlastenectvo je mi blízke a samozrejmé

S najmladším poslancom Národnej rady SR Andrejom Kolesikom (SMER-SD) sme hovorili o pokusoch Bratislavského okrásľovacieho spolku (BOS) odstrániť súsošie Ľudovíta Štúra z rovnomenného námestia v centre nášho hlavného mesta. Spolok chce, aby ho nahradila Mária Terézia...

• Ste najmladší poslanec NR SR. Dá sa o vás povedať, že ste aj vlastenec?

Samozrejme. Som naozaj nesmierne hrdý na naše Slovensko a podľa toho sa správam aj v parlamente. Popri funkcii poslanca parlamentu som aj predsedom združenia Mladí sociálni demokrati, ktoré má na Slovensku vyše tisíc členov. Presadil som jeden z pilierov programu tohto združenia mladých ľudí, ktorým je výchova k vlastenectvu, posilňovanie našej národnej identity a ochrana kultúrneho a historického dedičstva.

• Takže máte pozitívny vzťah aj k histórii?

Cicero kedysi povedal: Historia magistra vitae est – história je učiteľka života. Najmä preto je smutné, že musíme aj v roku 2012 brániť Ľudovíta Štúra. Teraz budem trochu vulgárnejší, ale naozaj ma to hnevá. Zdá sa, že sme sa nepoučili zo slov múdrego rímskeho filozofa a štátnika. Naša spoločnosť je stále plná polobláznov a revizionistov. Už len čakám, kedy príde ďalší streštnec typu Šebej, Dostál, Zajac, Hlina, Sulík alebo Hríb a bude chcieť prestavať Štefánikovu mohyľu na Bradle na Horthyho pamätník...

• Čo sa dá proti takýmto pokusom robiť?

Veľmi vítam každú občiansku iniciatívu, ktorá sa odvázne stavať proti takýmto pokusom znevažovať našich národných hrdinov. Popri ovplyvňovaní mienky verejnosti treba vplývať aj na tých, čo o takýchto veciach rozhodujú. Preto som rád, že v strane SMER-SD je veľká časť poslancov, ktorí sú silne pronárodné orientovaní. Spoločne sa nám darí ochraňovať slovenské národno-štátne záujmy a určite budeme v nasledujúcom volebnom období hovoriť aj o potrebe zabrániť podobným pokusom

odstraňovania pamätníkov skutočných hrdinov formou zákonodarnej iniciatívy.

• A čo konkrétne možno podniknúť v súvislosti so súsoším Ľudovíta Štúra?

Popri postojí poslancov NR SR sú dôležité aj rozhodnutia predstaviteľov samospráv – v tomto prípade primátora mesta Bratislava. Využil som preto svoju pozíciu poslanca slovenského parlamentu, ale aj ako Bratislavčan som oslovil priamo primátora Bratislavy Milana Ftáčnika, s ktorým už niekoľko rokov spolupracujem.

• Podarilo sa vám presvedčiť ho?

S konečnou platnosťou to ukáže až budúcnosť. Veľmi jasne a na rovinu som mu však tlmočil svoje záporné stanovisko k zámeru BOS nahraďovať Ľudovíta Štúra replikou niekdajšej sochy Márie Terézie. Oslovujem aj ďalších kolegov poslancov, aby sme zvýšili tlak na mesto Bratislava a jeho zástupcov. Sme volení občanmi Slovenskej republiky a musíme chrániť ich záujmy. Tak ako Ľudovít Štúr vo svojej dobe, keď bol vyslancom občanov na uhorskom sneme, a tak ako on bojoval za záujmy slovenského ľudu.

Text a foto: (rem)

Slovák po prvý raz v dejinách na čele súdu, proti ktorému niet odvolania Trinášť prípadov pre Haag a Petra Tomku

Dušan D. KERNÝ – Foto: www.ssmpp-ssil.org

Prezident republiky vysoko ocenil zvolenie medzinárodne známej slovenskej osobnosti JUDr. Petra TOMKU (1956) do čela Medzinárodného súdneho dvora. Pred ním nijaký slovenský či československý sudca v tejto funkcii nikdy nepôsobil. Exkluzívne pre matičné noviny JUDr. Peter Tomka krátko po zvolení povedal: „Medzinárodný súdny dvor je hlavným súdnym orgánom OSN. Má dve úlohy: rozhodovať spory medzi štátmi a poskytovať OSN a niektorým ďalším medzinárodným organizáciám systém OSN poradne a posudky o právnych otázkach, ak o posudok požiadajú.“ O význame práce pre Medzinárodný súdny dvor v Haagu sme sa porozprávali priamo s Petrom TOMKOM.

• Aká agenda aktuálne čaká na Medzinárodnom súdnom dvore v Haagu?

V súčasnosti je pred súdom trinásť medzištátnych sporov. Predpokladám, že počas môjho trojročného predsedníctva súd vynesie desať až dvanásť rozsudkov.

• Ktoré spory konkrétne a ktorých štátov a tém sa týkajú?

Spory pred súdom sú z rôznych končín sveta. Najbližšie bude pojednávanie v spore medzi Belgickom a Senegalom, ktorý sa týka plnenia záväzkov podľa Dohovoru OSN proti mučeniu. V spore medzi Nikaraguou a Kolumbiou ide o určenie zvrchovanosti nad niektorými menšími ostrovcami v Karibskom mori a určenie morskej hranice medzi týmito dvoma štátmi. Spor medzi Peru a Chile sa týka ich morskej hranice v Tichom oceáne. Burkina Faso a Niger požiadali súd o rozhodnutie vo veci spornej časti ich štátnej hranice. Kambodža požiadala súd o výklad jeho staršieho rozsudku v spore s Thajskom, v ktorom súd rozhodol, že starý budhistický chrám Preah Vihear sa nachádza na kambodžskom území. Spor medzi Chorvátskom a Srbskom sa týka aplikácie Dohovoru o zabránení a trestaní zločinu genocidy. Austrália začala súdne konanie proti Japonsku v súvislosti s lovom veľrýb v antarktickej oblasti.

• Tým všetkým, celou tou širokou problematikou sa súd musí zaoberať?

Ak súd dostane žiadosť o posudok, bude sa ňou musieť zaoberať. Taktiež v prípade, že mu budú predložené nové spory a jedna zo sporových strán požiada

o predbežné opatrenia, bude musieť na takú žiadosť promptne reagovať.

• Čo konkrétne znamená promptne v reči haagskeho súdneho dvora?

Spory sa pred MSD vedú dlhobehšie, v priemere jeden spor štyri až päť rokov. Aj preto, lebo strany chcú mať dostatok času na prípravu ich argumentov a dôkazov, keďže spory sa často týkajú ich dôležitých záujmov. Rozhodnutie súdu je konečné a záväzné, nemožno sa voči nemu odvolať. Preto venujú konaniu takú pozornosť, rovnako aj súd potrebuje dostatočný čas na spravodlivé a odôvodnené rozhodnutie založené na podrobnom posúdení dôkazov a argumentov. Všetkých trinásť sporov som preto zdedil, keďže pred súdom sú už nejaký čas.

• To čaká súd – čo však čaká osobne JUDr. Petra Tomku?

Funkcia predsedu nie je v žiadnom prípade symbolická či čestná. Predseda má celý rad povinností, najviac oproti ostatným sudcom. Predseda zastupuje súd vo vzťahu s vládou Holandska, keďže súd tu má sídlo. Takisto predseda zastupuje MSD vo vzťahu k OSN a každoročne v októbri predkladá jeho valnému zhromaždeniu správu o činnosti súdu. V prípade žiadostí prijíma štátnych

a politických predstaviteľov členských štátov OSN počas ich oficiálnych alebo pracovných návštev Holandska.

Predseda súdu dohliada na činnosť administratívy MSD, ktorá má 115 pracovníkov. Najväčší rozsah však predsedovi zaberajú súdne povinnosti. Stretáva sa so zástupcami sporových strán na prediskutovanie procesných otázok. Vedie všetky zasadnutia súdu, či už verejné pojednávania alebo interné porady súdu. Predkladá sudcom na diskusiu zoznam právnych otázok, ktoré podľa jeho názoru sú relevantné na rozhodnutie konkrétneho sporu. Sumarizuje závery z porad súdu. V prípade, že jeho názor zdieľa väčšina súdu, je automaticky predsedom redakčného výboru (zvyčajne trojčleného); ďalší dvaja jeho členovia sa určia tajnou voľbou z tých sudcov, ktorí tvoria väčšinu), ktorý pripravuje návrhy rozsudkov. V prípade, že by nastala patová situácia a súd bol rovnomerne rozdeľný, má predseda rozhodujúci hlas. Za šesťdesiatpäť rokov však taká situácia nastala len dvakrát. Súd má urovnávať spory, ktoré mu štáty predložia, v súlade s medzinárodným právom. Touto svojou činnosťou pomáha presadzovaniu vlády práva, spravodlivosti a rešpektu medzinárodných záväzkov v spoločenstve štátov.

Koho páli plynovod

Slovensko malo doteraz vo svojich novodobých dejinách iba jediného premiéra, ktorý na sklonku svojej vlády prostredníctvom svojich ministrov nič zo štátneho majetku nepredával a neprijímal nijaké, pre nasledujúcu vládu záväzné normy. Nech to znie akokoľvek prekvapujúco, bol to Vladimír Mečiar.

Naopak, stalo sa už bežnou súčasťou odchádzajúcich pravicových vlád pristupovať k sporným rozhodnutiam ešte v čase, keď ich ministri opúšťali svoje kancelárie. História sa pravdepodobne zopakuje aj v marci 2012, dva dni pred parlamentnými voľbami. Naš tranzitný plynovod v hodnote viac ako dve miliardy eur má totiž zmeniť majiteľa. Na ôsmeho marca totiž členovia predstavenstva Slovenského plynárenského priemyslu (SPP) zvolali valné zhromaždenie SPP.

Ak by boli v predstavenstve iba zástupcovia zahraničných privatizérov, zrejme by bolo všetko v poriadku. Ale jeho členmi sú aj nominanti ministerstva hospodárstva pod vedením Juraja Miškova zo strany Sloboda a Solidarita. Miškov sice avizuje, že prevod majetku prepravcu plynu Eustream z materského SPP sa „asi neuskutoční“, ale to má svoje, povedzme, špecifické dôvody. Minister Miškov totiž nie je ani tak proti prevodu ako takému, ako skôr má s celým SPP iné zámery. Našťastie, voľby ich zrejme (dúfajme) zmariť alebo prekazia. Skôr je namieste otázka, či nie je vhodný čas na to, aby sa dôležitých akcií opäť „nezmocnil“ štát, keď už ich tak v minulosti veľkoryso vláda Mikuláša Dzurindu odovzdala do rúk Francúzom a Nemcom. Celé valné zhromaždenie však našťastie spochybnuje samotná predstaviteľka Fondu národného majetku Anna Bubeniková, hlavná postava z predstavenia s názvom Gorila. Jednak sú jej právomoci v kresle šéfky fondu viac ako sporné a najmä – Bubeniková sa zdržiava za hranicami, na čo je len jedno vysvetlenie. Neznamená to však, že pripravovaný udalostiam okolo a v SPP by sme nemali venovať zvýšenú pozornosť.

Ján ČERNÝ

Od Tatier k Dunaju je zrazu za pár rokov banánová republika aj bez banánovníkov Nech žije novodobá planéta opíc

Stanislav MORONG - Karikatúra: Andrej MIŠANEK

Uplynulo dvadsať rokov, čo sa Slovenskom s ničivou uragánou prehnal ekonomický zázrak tzv. reštrukturalizácie a priemyslu, ktorý sa ako nepodarená infekcia rozšíril aj do odvetvia poľnohospodárstva. V spojení s ďalšími nástrojmi neoliberalných ekonomických praktík, ako privatizácia strategických podnikov a sieťových odvetví, znamenal pre túto krajinu nie toľko omieľané začlenenie sa do Európy, ale skôr šprint skratkou do rovníkovej Afriky.

Aby sme neboli celkom negativistickí, treba objektívne priznať, že stovky prosperujúcich firiem a podnikov s desiatkami tisícok zamestnancov naši kormidelníci nahradili tromi automobilkami s niekoľkými tisícami zamestnancov, a to ešte v regiónoch, kde nezamestnanosť Slováci poznajú tak akurát z médií.

■ ZDECIMOVANÝ AGROREZORT

Experiment neoliberalov v poľnohospodárstve priniesol skutočne markantné výsledky. Produkčnou schopnosťou medzi všelijako dotáčane zvýhodnenými poľnohospodármi v Európe sa Slovensko v uplynulých dvoch desaťročiach z potravinovo sebestačnej krajiny prepracovalo medzi poľnohospodárske „veľmoci“ ako Somálsko, Sudán a im podobné štáty. Je tu však jeden významný argument, ktorý opäť pojašených kritikov stavia do roly nedoukov. Slovensko predsa nemôže byť zaostalou agrárnou krajinou. Čo na tom, že 90 percent ročnej spotreby bravčového mäsa musíme doviezť z cudziny! Stojí vôbec za povšimnutie, že aj tých doma vyprodukovaných 10 percent bravčoviny je zo slovenských fariem vlastnených Dánmi, Holanďanmi a inými nenašincami, pretože je nad intelektový potenciál Slováka manažovať takú sofistikovanú činnosť, ako je chov ošípaných?!

My predsa máme navyše ako títo západní sedliaci; my budujeme znalostnú spoločnosť. Nepotrebuje remeselníkov, ľudí so stredoškolským vzdelaním, každý Slováčik musí byť minimálne bakalár; optimálnou úrovňou vzdelania u jednotlivca je absolvovanie aspoň dvoch univerzít situovaných pomaly

v každej strediskovej obci. Vysoké školy v honbe za dotáciami na študenta prenasledujú bezdomovcov v uliciach; za účasť na pseudoprijímacích pohovoroch im sľubujú pobyt v teple a rozdávať darčeky. Čo na tom, že na trhu práce chýbajú remeselníci a za dane slovenských daňových poplatníkov vyštudovaní nemajú šancu uplatniť sa v slovenskom hospodárstve?!

■ VELIČENSTVO TRH

Neoliberalný supermanažér slovenského ekonomického zázraku má poruke zaklínaciu formulu – trh to predsa vyrieši! Všemocný, neomylný, na úroveň modly postavený trh si poradí aj s prebytkom vzdelaných Slovákov. Jednoducho netreba sa dať zmiast demagógmi, ktorí stále niečo tária o výpredaji zdrojov tohto štátu, energetickej infraštruktúry a iných vitálnych hospodárskych odvetví.

Stačí sa pozrieť na efekty, ktoré sme dosiahli vďaka premysleným krokom pri privatizácii trebars aj toľko omieľanej a ponevieranej energetiky. Pozrite sa, milí ekonomickí nedoukovia, ako sa robí biznis na úrovni doby. Slovenský štátny podnik „sprivatizuje“ napr. štátny podnik EDF (Elektricité de France) a hneď tu máme niekoľko pozitívnych ekonomických efektov a ukazovateľov! Žiaľ, len na prospech Francúzska. Slovenský občan sa však môže hrdlo hlásiť k jednej z najvyšších cien elektrickej energie v rámci EÚ. Len na daniach z dividend francúzskeho EDF ročne obohatí tamojší štátny rozpočet o milióny eur, za čo sú mu vďační francúzski dôchodcovia, ktorým pomohol takto udržať vysoko nastavený životný štandard...

■ GORILIE KONTÁ

Gorila, ktorá sa hospodárskemu

opičeniu učila u samotného guru ekonomického úpadku, naučila svojich priaznivcov profitovať aj z predaja lacnej pracovnej sily. Kvôli vlastným províziám od zahraničných investorov ponechali odmeňovanie ľudí na úrovni len chabo postačujúcej na ich základnú fyzickú revitalizáciu. A to všetko preto, lebo na Slovensku je nízka produktivita práce. Argument vhodný na terapiu do psychiatrickej liečebne, rovnako ako strategický nástroj naplnenia štátneho rozpočtu daňou z plynového kotla, čo nepopieraťne už o mesiac-dva životnou úrovňou zaradí slovenského občana napr. na úroveň občana Švajčiarska. Bolo by načase, pretože podľa vešty nedávno zosnulého šéfmanažéra reštrukturalizácie slovenského priemyslu na golfové ihriská sme tam mali byť už minimálne osemnásť rokov. Možno aj preto sú „gorily“ pokojné, ešte stále je toho dosť, čo sa dá občanovi vytrhnúť z ruky a napchať si do nenásytného bachora.

■ ZATÍNAJÚ DO ŽIVÉHO

Práve teraz, priamo pod nosom hlásnika transparentnosti v agrozorte, jedna tlupa „goril“ drancuje slovenský prales. Pred očami nešťastných Slovákov miznú milióny kubických metrov dreva. Slovenské hory miznú ako dažďový prales. Kedysi premyslene, výberovou ťažbou exploatované lesy drancujú holorubmi s plochou niekoľkých desiatok hektárov. Deje sa tak bezohľadnou, nie kalamitou vynútenou ťažbou v súkromných aj štátnych lesoch, na území prírodných parkov aj mimo ich území. Drancujú bez rozdielu slovenské, rakúske, nemecké či ďalšie firmy.

(krátené)

Bystrická akadémia rozvíja to, čo je v umeleckom prejave Slovákov svojské a jedinečné

Akademici spod Urpína siahajú na najvyššie umelecké méty

Doc. Mgr. Art. Matúš OLHA, PhD., je rektor Akadémie umení v Banskej Bystrici (AU BB). Akadémiu povedie aj v budúcnosti. Rozhodol o tom jej akademický senát v polovici decembra minulého roka. Nové funkčné obdobie by mu malo začať plynúť po vymenovaní prezidentom Slovenskej republiky vo februári 2012. Senát mu dal dôveru, a tým mu umožnil pokračovať v aktivitách, ktoré začal uskutočňovať od svojho nástupu do funkcie pred štyrmi rokmi. Porozprávali sme sa o úspechoch, ktoré akadémia dosiahla pod jeho vedením, aj o zámeroch, ktoré si predsavzala zrealizovať do roku 2016.

Zhovárala sa Eva SISOVÁ - Foto: Peter VALO

• Nie vždy sa nám podarí uskutočniť všetko bezo zvyšku, na sto percent – tak, aby človek nemal pocit, že to alebo ono mohlo byť ešte lepšie. Ako vy hľadíte na vaše doterajšie pôsobenie v funkcii rektora bansko-bystrickej Akadémie umení?

Aj keď sa určite nájdú niektoré veci, čo neboli - ako vravíte na sto percent - prevládajú predsa len pozitíva, ktoré predstavujú kvalitatívne zlepšenie vo všetkých podstatných parametroch. Pozícia Akadémie umení pod Urpínom v systéme slovenského vysokého školstva je pevnejšia než tomu bolo pred štyrmi rokmi. Dnes sa už nemusíme zaoberať problémami priestorového či materiálno-technického vybavenia fakúlt. Môžeme sa pokúšať o rozvoj toho, čo je našou podstatnou aktivitou, a to je výchova budúcich umelcov, ktorí prichádzajú k nám zväčša zo sociálne slabších regiónov Slovenska. Musím zdôrazniť, že azda alebo práve preto majú väčší záujem o štúdium a snahu dosiahnuť na najvyššie umelecké méty. Sme slovenská umelecká škola, ktorá rada a veľa čerpá z tvorivých i pedagogických inšpirácií Európy a sveta, no našou prvoradou ambíciou je rozvíjať to, čo je v umeleckom prejave pre nás Slovákov originálne a jedinečné.

• Ešte pred rokom ste sa borili s akreditáciou samotnej školy. Ako je to dnes?

Podarilo sa nám úspešne ukončiť proces komplexnej akreditácie a zaradiť sa medzi vysoké školy univerzitného typu. Táto najvyššia pozícia nám umožňuje ďalšie skvalitňovanie pracovných podmienok a rozvoj v oblasti vzdelávania a vedy. Fakulte múzických umení (FMU) priznali habilitačné a inauguračné práva. Dokonca máme aj historicky prvých dvoch profesorov, ktorí začali a aj úspešne zavŕšili vymenovanie konanie na našej škole. Pred podaním žiadosti o habilitačné a inauguračné konanie na Akreditačnú komisiu SR sa ocitla aj Fakulta výtvarných umení (FVU).

• Významne sa vám podarilo vybaviť školu technicky i materiálne. Získali ste grant zo štrukturálnych fondov Európskej únie, ktorým ste si veľmi pomohli. Čo všetko sa vám takto podarilo splniť?

Podarilo sa nám zrekonštruovať budovu FDU a vybaviť ju najmodernejšou javiskovou, zvukovou a svetelnou technikou. Divadelné štúdio tak patrí podľa môjho názoru k najoriginálnejším projektom svojho druhu, ktorý sa uskutočnil na Slovensku v posledných dvadsiatich rokoch a splňa

aj tie najprísnejšie kritériá hodné 21. storočia. Pred dokončením je aj televízne štúdio, ktoré už teraz disponuje najmodernejšou svetelnou technikou a v slovenských reláciách tiež predstavuje špičku. Nebolo by to však možné bez dotácie z ministerstva školstva a EÚ v podobe grantu z operačného programu pre ciele budovania infraštruktúry vysokých škôl. Vďaka nemu máme možnosť implementovať na všetkých troch fakultách projekt za vyše 5,5 milióna eur. Okrem informačných technológií sme dokázali získať aj niekoľko špičkových majstrovských hudobných nástrojov pre FMU či vybaviť výskumné centrum v budove bývalej knižnice pre potreby FVU.

Z našej knižnice sa stalo špičkové pracovisko, ktoré okrem informačných služieb úspešne plní aj úlohy pri naplňaní Centrálného registra publikačnej činnosti a Centrálného registra umeleckej činnosti. V tomto prípade ide aj o povinné overovanie originality záverečných písomných diplomových prác. Knižnica je prostredníctvom knižničného elektronického systému prepojená na portály ďalších podobných inštitúcií, najmä na Slovenskú národnú knižnicu v Martine.

• Akadémia sa pravidelne prezentuje umeleckými a vedeckými aktivitami nielen doma, ale aj v zahraničí. Samostatne organizuje dnes už pomerne známe podujatia. Mohli by ste o nich niečo povedať?

Okrem krajín strednej Európy, kde máme veľmi dobré kontakty s vysokými školami podobného zamerania, spolupracujeme so školami vo Fínsku, v Srbsku, Španielsku, Taliansku, Slovinsku, na Ukrajine a inde. Organizujeme každoročne vedecké konferencie – či už teatrologické, venovanú pamiatke profesora, dramatika a bystrického rodáka Petra Karvaša pod názvom Dnes a tu, ako aj muzikologickú, venovanú pamiatke hudobného skladateľa Tadeáša Salvu. Už niekoľko rokov úspešne usporiadujeme majstrovské triedy, napríklad hry na klávesových nástrojoch Forum per tasti. Sme spoluorganizátormi aj pravidelnými účastníkmi Figuramy. Pripravili sme už druhý ročník medzinárodného festivalu vysokých divadelných škôl Artorium s pridruženými aktivitami pre hudobníkov a výtvarníkov. V škole sme realizovali kurzy Petra Dvorského, Lucie Lužinskej, európskou divadelnou cenou ovenčeného Viliama Dočolomanského, máme majstra sveta v hre na akordeón a v škole uviedla svoje predstavenie legenda poľského divadla Maja Komarowska, ktorá sa mi dodatočne

poďakovala venovaním v knihe svojich pamätí a so zdvorilosťou Poliakov vlastnou, v ktorej chválila krásu školy aj „Baňsku Bitricu“.

• Napriek spomenutým úspechom nie všetko išlo podľa vašich predstáv?

Áno. Pociťujem veľmi slabú vzájomnú prepojenosť našich troch fakúlt. Je mi ľúto, že na koncerte európskej úrovne z tvorby klasických aj súčasných autorov, kde excelujú pedagógovia a poslucháči katedry klávesových nástrojov a v priamom prenose ho vysielala Slovenský rozhlas, nesedí aj niekto z poslucháčov herectva, divadelnej réžie či grafiky alebo maľby. Podobne sa stávajú naše divadelné premiéry takmer hermeticky uzavreté pre divákov z ďalších dvoch fakúlt, nehovoriac o výstavných aktivitách, ktoré sú takmer čistá záležitosť výtvarníkov. Už len skutočnosť, že prvácke imatrikulácie prebiehajú na každej fakulte osobitne, neprináša poslucháčom možnosť spoznať sa navzájom hneď pri nástupe na štúdium.

V tejto súvislosti musím sebakriticky priznať, že sa mi napriek vytrvalému úsiliu a faktami podloženej argumentácii nepodarilo presvedčiť zodpovedných na Ministerstve kultúry (MK) SR, aby sa popri existujúcej opere vytvoril v Banskej Bystrici aj činoherný súbor. Ten do tohto prostredia Slovenska patrí už aj pre existenciu našej školy, ktorá také pracovisko životne potrebuje. Úsilie narazilo na nepochopenie u zodpovedných funkcionárov. Ťažiac z tradičnej

nevraživosti medzi Bystricou a Zvolenom, kde majú činoheru už vyše šesťdesiat rokov, zľakli sa kultúrni činitelia natoľko, že pán minister – hoci mal návrh na zriadenie činohery a premenovanie Štátnej opery na Štátne divadlo v Banskej Bystrici na stole po celé štyri roky – pri mojej snahe stretnúť sa s ním a porozprávať sa na túto tému, poslal ma vždy k nižšiemu úradníkovi, ktorý v rozhovore posúval horizont realizácie tejto myšlienky do skorej „jasnej“ budúcnosti.

• Ako viem, na ministerstve školstva, vedy, výskumu a športu leží žiadosť o financovanie projektovej dokumentácie na nový pavilón FVU. Mohli by ste načrtnúť plány, ktoré sú na papieri a nechcete, aby na ňom zostali?

Nový pavilón Fakulty výtvarných umení, ktorá predstavuje čo do počtu poslucháčov našu najväčšiu fakultu a už niekoľko rokov zápasí s elementárnym nedostatkom priestoru, by som rád videl raz postavený. Tiež predstava budovy, v ktorej by sa nachádzal rektorát, ako aj internát s primeranou kapacitou, no najmä veľká koncertná sieň, aká dodnes v Banskej Bystrici chýba, je zatiaľ v nedohľadne vzhľadom na zminimalizovanie prostriedkov, ktoré MŠVVaŠ SR poskytuje na kapitálové výdavky. Finančná kríza, v ktorej sme sa ocitli a dodnes nedovidíme na jej koniec, nám zrejme ešte niekoľko rokov poriadne skomplikuje naše rozvojové a najmä stavebné akcie. O to väčší význam by pre nás

predstavoval úspech v dvoch výzvach, ktoré vypísala Agentúra pre vedu a výskum pri MŠVVaŠ SR, kde sa máme možnosť uchádzať o nemalé prostriedky z európskych fondov. Prvý grant v hodnote 3 milióny eur sa dotýka najmä zdokonalenia a budovania štruktúry vedy a výskumu s dôrazom na zachovanie kultúrneho dedičstva. Druhou výzvou je budovanie infraštruktúry vysokých škôl s maximálnou sumou požadovanej dotácie 4 milióny eur. Ide o podobne koncipovanú výzvu, akú práve implementujeme na našich troch fakultách. Predchádzajúci grant už v dostatočnom množstve saturoval naše potreby vo vybavení informačnými technológiami, keďže päťdesiatpercentné naplňanie projektu práve v tejto oblasti bolo jeho podmienukou. Vieme si predstaviť, že by sme sa v rámci projektu pokúsili získať do dlhodobého prenájmu objekt, ktorý by sme prostredníctvom tohto grantu zrekonštruovali pre naše ciele.

• Do tohto vášho projektu je zakomponovaný aj objekt na spoločenské podujatia? Môžete nám o ňom povedať niečo viac?

Pôvodne sme sa zamýšľali nad možnosťou chopiť sa iniciatívy a pustiť sa do rekonštrukcie už niekoľko rokov chátrajúceho kaštieľa v Radvani. Ponúka priestor, ktorý by bolo možné využiť na divadelné, výstavné aj koncertné či iné spoločenské podujatia. Budeme sa usilovať hľadať na realizáciu rekonštrukcie vhodné zdroje a aj od mesta dlhodobý prenájom tohto objektu.

• Nedávno zverejnené prehľady v médiách hovorili o tom, že Akadémia umení v Banskej Bystrici patrí medzi školy, ktorých absolventi nenavštevujú úrady práce - inými slovami - nemajú problém zamestnať sa. Čo na to hovoríte?

Napriek tomu to lichoťivému hodnoteniu dobre vieme, že práve v kvalite inštitúcií, v ktorých vychovávame absolventov, existujú veľké problémy. Kultúra a umenie napriek silným slovným deklaráciám vo volebnom či vládnom programe našich politikov, stoja na chvoste záujmov všetkých. A tak aj pred rokmi kvalitne fungujúce inštitúcie, ktoré verejnosť vnímala ako vlajkové lode kultúry, sú zrazu v obrovských finančných a často aj morálnych problémoch. Verejnosť už napríklad vie o kríze v tvorbe a problémoch v hospodárení SND, čo viedlo k rezignácii jej riadne zvoleného generálneho riaditeľa Ondreja Šotha. Mimo chodu, najlepšie financovanej divadelnej inštitúcií na Slovensku. Finančné prostriedky, ktoré vynakladá SND na svoju jedinou inscenáciu v balete, opere alebo činohre sa rovnajú často rozpočtu celej sezóny v menšom mimobratislavskom divadle na východe či v strede Slovenska. Netvrdím, že by tie financie nemalo SND dostať, ale svoju činnosť by mala naša prvá scéna modifikovať tak, aby úžitok z nej mali všetci divadelníci na celom Slovensku.

• Vo vašom programe na ďalšie funkčné obdobie ste načrtli aj ďalšie možnosti rozvoja a skvalitnenia kultúrneho života v Banskej Bystrici. Nakoľko je ich riešenie reálne?

Vytvorenie symfonického telesa naráža najmä na problém vhodného koncertného priestoru, aký mesto pod Urpínom nemá. Popri celkom akusticky vyhovujúcej koncertnej sieni konzervatória má aj dispozične pozoruhodný divadelný a v prípade potreby aj koncertný priestor v Evanjelickom spolku. Po minuloročnom januárovom požiari a následnej rozsiahlej rekonštrukcii mohol by byť prevádzkyschopný. Istú nádej na využitie tohto jedinečného priestoru na divadelné a koncertné ciele, ktorý bol od začiatku ako Evanjelický spolok (1927), dáva skutočnosť, že jeho správcom by sa mal stať Dom Matice slovenskej. Uskutočnili sa aj osobné rokovania priamo v Banskej Bystrici s predsedom Matice slovenskej pánom Mariánom Tkáčom. V pravidelnom využívaní tohto objektu v centre mesta vidím možnosť ako propagovať medzi Bystričanmi našu akadémiu a vytvárať tak prepotrebny pocit hrdosti a spolupatričnosti nielen k mestu, ale aj ku kraju a k Slovensku. Iste by to nenechalo ľahostajných ani samotných obyvateľov mesta, v ktorom by bola táto jedinečná škola pre budúcich výtvarníkov, hudobníkov, divadelníkov a filmárov.

• Uvažujete aj o užšej spolupráci so slovenskými umeleckými vysokými školami pri presadzovaní spoločných požiadaviek. Ako si to konkrétne predstavujete?

Je dôležité, aby sme sa všetky umelecké vysoké školy a prípadne aj fakulty s umeleckým zameraním dohodli a obhajovali naše záujmy minimálne v dvoch smeroch. S ministerstvom, dvo jurisdikciu ktorého zo zákona o vysokých školách patríme, mali by sme sa pokúsiť dohodnúť pre nás špecifické pravidlá pre systém vysokých škôl, ako aj apelovať na ministerstvo kultúry, aby sa ujalo podpory našich aktivít – po vzore poľských či francúzskych umeleckých škôl, keďže vychovávame odborníkov najmä pre rezort kultúry. Uvítal by som, keby sa v meste pod Urpínom popri už existujúcej Štátnej opere podarilo čo najskôr zriadiť symfonický orchester a činohru. Tieto telesá sú totiž kľúčové pre aktivity akadémie v oblasti vzdelávania umeleckého dorastu, pretože poskytujú pracovné príležitosti v jej sídle nielen pre vysokoškolských pedagógov, ale aj pre jej najtalentovanejších absolventov.

Slovenský divadelný a televízny režisér doc. Mgr. art. Matúš Olha, PhD., (1959) po ukončení košického Gymnázia odišiel študovať do Bratislavy na Divadelnú fakultu Vysoké školy múzických umení, kde v roku 1984 absolvoval štúdium v odbore Divadelné a rozhlasové umenie – divadelná réžia. V rokoch 1984 - 1988 bol režisérom činohry Divadla J. G. Tajovského vo Zvolene a od roku 1988 do roku 2005 v martinskom Divadle SNP. Prešovský rodák hosťovsky režíroval na viacerých slovenských divadelných scénach. Už počas štúdia na VŠMU začal spolupracovať s Divadelným súborom Jána Chalupku v Brezne a bol režisérom Malého divadelného štúdia v Košiciach. S divadelnou hrou Biela nemoc od Karla Čapka vyhral s košickými hercami celoslovenskú divadelnú prehliadku amatérskych súborov Martinská žatva. Zahral si aj vo filme Šiesta veta. Za doktorandské štúdium v študijnom odbore Teória a dejiny divadla na Filozofickej fakulte Prešovskej univerzity v Prešove v rokoch 2004 - 2010 má titul PhD. Umelecko-pedagogickú činnosť naštartoval v roku 1999 ako odborný asistent na Fakulte dramatických umení Akadémie umení v Banskej Bystrici. V rokoch 2002 - 2005 tam učil ako hosťujúci docent. V roku 2006 ukončil habilitačné konanie v odbore divadelné umenie na VŠMU, takže na FDU pôsobil ako vysokoškolský učiteľ vo funkcii docenta a v roku 2007 vo funkcii mimoriadneho profesora. V rokoch 2004 - 2006 ho poverili funkciou prodekanu pre štúdium a od júna do decembra 2006 funkciou dekana na FDU AU BB. Od januára 2007 do polovice februára 2008 zastával post dekana uvedenej fakulty. V decembri 2007 ho Akademický senát AU BB zvolil do funkcie rektora pre volebné obdobie 2008 až 2012 a v decembri 2011 opätovne na ďalšie štvorročné funkčné obdobie.

Kreml' hľadá mechanizmy proti vlnám povolebnej nespokojnosti Voľby v Rusku vraj falšovali v Amerike

KAROL GORALSKÝ – Foto: internet

Už druhý mesiac môžeme v Rusku pozorovať zaujímavé spoločensko-politické procesy. Ich spúšťacím mechanizmom boli parlamentné voľby v decembri 2011, v ktorých tesnú nadpolovičnú väčšinu v Dolnej komore získala dominantná kreml'ská strana Jednotné Rusko doplnená o Putinom vytvorené hnutie Všeruský národný front.

Napriek tomu, že etablované opozičné strany si výrazne posilnili postavenie v parlamente, využili množiacie sa indicie o porušovaní volebnej legislatívy na spochybnenie konečných výsledkov. Po voľbách zorganizovali niekoľko masových mítingov a demonštrácií s hlavným heslom, aby sa vyšetrili údajné podvody a zabezpečili čestné a transparentné prezidentské voľby v marci 2012. Tento proces má viaceré skrytých dimenzií a nemá lineárny charakter.

Napriek tomu, že etablované opozičné strany si výrazne posilnili postavenie v parlamente, využili množiacie sa indicie o porušovaní volebnej legislatívy na spochybnenie konečných výsledkov. Po voľbách zorganizovali niekoľko masových mítingov a demonštrácií s hlavným heslom, aby sa vyšetrili údajné podvody a zabezpečili čestné a transparentné prezidentské voľby v marci 2012. Tento proces má viaceré skrytých dimenzií a nemá lineárny charakter.

v prieskumoch pohybuje na hranici 50 percent, vyhrá v prvom kole, aspoň časť opozície automaticky spochybní ich výsledky. Druhé kolo postaví V. Putina do novej situácie a bude musieť ešte viac mobilizovať svojich voličov. Zároveň sa zrejme nevyhne priame konfrontácie s druhým kandidátom, ktorým podľa terajších prieskumov môže byť líder komunistov G. Žiuganov. Umelé zviditeľňovanie pravicového kandidáta, predstaviteľa mladých oligarchických kruhov M. Pro-

Vlnu občianskej nespokojnosti sa pokúsili využiť na vlastné zviditeľnenie aj známi predstavitelia tzv. nesystrémovskej opozície a niektoré radikálne skupiny. To vyvolalo okamžitú reakciu Kremľa, ktorý pohrozil možnými následkami „oranžovej revolúcie“, a priamo či nepriamo prevzal nad celým procesom kontrolu. Pomohla mu aj vnútorná rezistencia tzv. mlčiacej väčšiny v Rusku a jej reakcia na nedávne prevraty na Ukrajine, v Kirgizsku a Gruzínsku, spojená s obavami z nekontrolovaného vývoja a návratu chaosu spred viac ako dvanástich rokov.

Po voľbách predložili nespokojenci na prešetrenie vyše 170 obrazových nahrávok o falšovaní hlasovania. Ruskí kriminálni experti však zistili, že drvivú väčšinu z nich umelo zmontovali a zavesili na internet zo servera so sídlom v Kalifornii. Znie to vierohodne najmä v kontexte vyhlásenia H. Clintonovej, ktorá hneď po hlasovaní, nečakajúc ani na zverejnenie aspoň predbežnej správy pozorovateľskej misie OBSE, označila voľby za nelegitímne.

■ PROTI DESTABILIZÁCIÍ

Nesporným pozitívom daného stavu je oživenie verejnej diskusie o ďalšom smerovaní súčasného Ruska, ktorá sa preniesla z internetového prostredia aj na televízne obrazovky. Medzi kľúčových ruských intelektuálov, aktívne pôsobiach v tomto procese, možno zaradiť Sergeja Kurgyňana, ktorý v populárnej relácii Historický proces z ľavicových a patriotických pozícií faktografickou argumentáciou pravidelne „bojuje“ s predstaviteľmi neoliberalných myšlienkových prúdov koreniacich ešte v 90. rokoch a na ich počudovanie si získal mimoriadnu divácku podporu. Príznačnou občianskou iniciatívou z jeho strany bolo zorganizovanie mítingu nie na podporu terajšej moci, ktorú vo svojich vystúpeniach kritizuje, ale výlučne proti destabilizácii a umelo vyvolávaným revolučným náladám, na ktorý prišlo takmer 140 tisíc ľudí. V ten istý deň na otvorenie volebnej kampane (4. 2.) zorganizovali svoje mítingy nielen opoziční prezidentskí kandidáti, ale aj radikálna opozícia. Pravda s oveľa skromnejšou účasťou.

Po splnení hlavného cieľa v parla-

transparentných prezidentských voľieb. Prezident aj premiér tak aspoň dočasne a čiastočne eliminovali neprijemné otázky o nesplnení viacerých doterajších sľubov. V. Putin však zároveň okamžite vstúpil do voľného priestoru a vo viacerých celoštátnych denníkoch publikoval päť rozsiahlych programových článkov s pomenovaním existujúcich problémov, výziev v Rusku s predložením návrhov konkrétnych riešení. Tým prevzal iniciatívu od ostatných prezidentských kandidátov a zároveň vyhovel spoločenskej objednávke a výzve na obnovenie priamej komunikácie Kremľa s občanmi. V podstate ide o pokračovanie trendu nastúpeného vytvorením už spomínaného Všeruského národného frontu. Diskusie, ktoré sa odohrávajú medzi Putinovými súpermi v médiách, sú zatiaľ vedené spôsobom, ktorý neumožňuje korektnú a pragmatickú prezentáciu ich programov.

■ BODY PRE PUTINA

Putin sa pritom so súpermi priamo nekonfrontuje a vedome sa tak stavia do pozície akoby nadpolitickéj osobnosti, ktorá sa nepotrebuje a nechce dostať do ich hašteriacieho sa kľbka. Paradoxne, využil pochybenia pri parlamentných voľbách na posilnenie svojej pozície aj tým, že flexibilne a takticky vydal striktné pokyny na zabezpečenie transparentných prezidentských voľieb napr. umiestnením kamier do všetkých volebných miestností a začal vťahovať do kontrolného procesu rôzne občianske zoskupenia (študenti, inteligencia, tretí sektor).

■ VOLEBNÉ ŠACHY

Aj prezident D. Medvedev, ktorého možno označiť skôr za vykonávateľa Putinovej vôle, paralelne urobil viaceré legislatívnych iniciatív napr. obnovením priamych voľieb hláv ruských regiónov, zjednodušením pôsobenia politických strán a ich účasti vo voľbách. Samozrejme, situácia sa od decembra diametrálne zmenila. Kým v parlamentných voľbách dominantné Jednotné Rusko nemalo podľa prieskumov istotu, že získa nadpolovičnú väčšinu mandátov, v prezidentských voľbách verejná mienka i reálna podpora zaistuje V. Putinovi pohodlné víťazstvo. Aké budú reakcie na výsledky prvého kola prezidentských voľieb? Ak V. Putin, ktorého podpora sa

chorova v zahraničí, vrátane slovenských médií, vyvoláva isté otázky. Najmä keď si pozrieme prieskumy verejnej mienky v Rusku. Môže to signalizovať nielen zaujímavé prepojenia, ale aj to, koho by na prezidentskom poste v Rusku naši slovenskí liberáli videli najradšej. Stále existujú názory, že nasadenie výrazne pravicovo orientovaného M. Prochorova do parlamentných aj prezidentských voľieb je kreml'ský projekt. V kontraste s programom spomínaného oligarchu má za cieľ zmäknúť vo vnímaní spoločnosti v skutočnosti mnohé liberálne prvky pôsobenia tandemu Putin – Medvedev.

■ SLOVENSKÉ OČAKÁVANIA

Pre nás je skôr dôležitá pravdivá odpoveď na otázku, ktorá osobnosť na čele Ruska by bola z pohľadu slovenských záujmov najpriateľnejšia. Pri jej hľadaní musíme vychádzať najmä z potreby udržania pozitívneho vývoja vo východnom priestore. Sociálny zmier, ekonomická obnova a rozvoj u našich východných partnerov otvára stále väčšie možnosti aj pre našich exportérov. Zároveň je základným predpokladom udržania bezpečnostnej stability na obrovskom priestore, ktorý v sebe skrýva nejedno konfliktné ohnisko. Iná otázka je, do akej miery dokážeme rozširujúce sa možnosti spolupráce s Ruskom využiť a zbaviť sa niektorých ideologických predsudkov, ktoré u časti našej politickej elity stále prevládajú. Príklad z pragmatického správania sa najmä v hospodárskej oblasti si môžeme zobrať u nejedného nášho suseda. Netreba pritom zabúdať, že na rozdiel od iných aj európskych štátov si Moskva dnes už môže dovoliť dostatočne rázne eliminovať pokusy zvonku ovplyvňovať domáci vnútropolitický vývoj.

V Rusku, rovnako ako na Slovensku, vyrástla a začína aktívne vstupovať do spoločenského a politického života nová porevolučná generácia. Zreťelne to vidno aj na jej angažovanosti vo volebných procesoch. Na rozdiel od Slovenska je však naprieč celým ruským mocenským spektrom, vrátane dominantných opozičných strán, jedným z kľúčových prvkov ich programov pestovanie vlasteneckých hodnôt a historických tradícií štátnosti. Aj prostredníctvom volebných kampaní, kde to zreteľne demonštruje, vedie k tomu cieľavedome aj mladú generáciu. Nezníže to inšpiratívne?

Nie sme bezmocní

Dlhšie počúvame o dlhovej kríze, o nevyhnutnosti šetriť, o tom, že nesmieme zadlžovať budúce generácie, či žiť na ich úkor, len riešenia neprichádzajú. Politici ustavične sľubujú vyššiu životnú úroveň, no kto- víe pre koho. Človek nemusí byť odborníkom, aby pochopil, že nerovnosť vo vnútri krajín aj medzi nimi narastá enormným tempom. Zabezpečiť základné životné potreby začína byť pre väčšinu obyvateľstva problémom.

Ukazuje sa, že Západ si víťazstvom v studenej vojne vyriešil, hoci len na krátky čas, svoje ekonomické problémy. Slovensko pred dvadsiatimi rokmi malo celkom slušne vybudovanú priemyselnú i poľnohospodársku základňu. V celospoločenskej eufórii málokto očakával, že nás Západ potrebuje iba na vlastné obohatenie. Navyše v mnohých, a najmä v politikoch, pretrvával komplex malosti z istej sociálnej unifikácie spoločnosti. Nebolo priveľmi bohatých, ale ani bezdomovcov. Dnes nám ústava zaručuje slobodu a Zákonník práce otroctvo. Interval medzi koncom a začiatkom hospodárskej krízy sa zmrštil na nulu. Systém sa ocitol v permanentnej hospodárskej kríze.

Mnoho ekonómov, politológov, filozofov sa zamýšľa nad fungovaním kapitalizmu a liberálnej spoločnosti ako takej. Existujú viaceré teórie postkapitalistickej spoločnosti. Napríklad aj na Slovensku známy Američan Michael Albert vypracoval koncept participatívnej ekonomiky, predstavujúci beztriedny hospodársky systém. Ďalší Američan David Schweickart zasa predložil model ekonomickej demokracie. Autori pripúšťajú, že ich vízie sú momentálne utopistické, ale zdôrazňujú potrebu teoretických prác, ktoré by sa vo vhodnom okamihu mohli stať východiskom pre lepšie spravovanú spoločnosť. Práca českej ekonomky Ilony Švihlíkovej nelúto- stne obnažujú realitu v krajinách, ktoré skočili do trhovej ekonomiky. „Západ sa správal s príznačnou aroganciou, víťaza studenej vojny a 'ordinoval' jediný správny recept.“ Tvrdí Švihlíková a ako príklad ponúka Jelcina, ktorý „dostal Rusko spolu s Medzinárodným menovým fondom do hlbšieho ekonomického poklesu, ako táto krajina zažila počas druhej svetovej vojny“.

„Národný štát už nemá silu riešiť závažné problémy života ľudí,“ tvrdí český filozof, sociológ a politológ profesor Václav Bělohradský. Podľa Bělohradského „pravicové strany sa pomocou svojich ideologických aparátov usilujú o väčšinový konsenzus pre vlády, ktoré umožňujú oligarchii, v záujme ktorej vládnú, preniesť čo najväčšiu časť nákladov na celú spoločnosť“. Na Slovensku sa to markantne prejavilo v zdravotníctve, do ktorého pravicové vlády vpustili súkromné poisťovne profitovať z povinného zdravotného poistenia. Odborníci tvrdia, že nie je možné ich jednoducho zrušiť, lebo majú platné licencie na podnikanie. Ak však prídu o klientov, samy odídu z trhu.

Eva ZELENAYOVÁ

Ponúkame porovnanie volebných sľubov z roku 2010 s našou terajšou realitou

Znova plno búťľavých programov

Ivan BROŽÍK – Karikatúra: Peter GOSSÁNYI

Jediná z dnes ešte kontinuálne existujúcich politických strán – Slovenská národná strana – išla v roku 1901 do uhorských volieb s úderným, ale so stručným a s jasným programom: „Zrovnoprávnenie slovenského jazyka v škole, pri súdoch a úradoch, revízia cirkevno-právnych predpisov, autonómia cirkvi, sociálne požiadavky, všeobecné hlasovacie právo.“ Volebný program na necelí tri riadky, ale jeho historický dosah pre Slovensko bol nesmierny.

Volebné programy súčasných strán pripomínajú skôr beletriu s pochybným obsahom a pravdepodobne niet u nás voliča, ktorý by si dva dni po voľbách pamätal, čo mu politici pred nimi vo svojich programoch sľubovali. Slovenské národné noviny sa preto pozreli na sľuby vlády, ktorá pre vlastnú neschopnosť skončila svoje pôsobenie skôr ako v polovici svojho volebného obdobia. Porovnali sme budúcnosť, ponúkanú nám v podobe sľubov tými politickými stranami, ktoré sa stali po voľbách v roku 2010 súčasťou vlády, s dnešným stavom života na Slovensku. Vopred pripomíname, že argumenty typu „veď sme mali ani nie polovicu volebného obdobia k dispozícii“, nemožno brať do úvahy. Vláda a jej stranické subjekty totiž nedovládli v obvyklom čase len preto, že toho neboli programovo ani intelektuálne schopné.

■ STARÉ ZLATÉ ČASY

Na porovnanie ponúkame aj volebné sľuby Ľudovej strany z roku 1901. Čitateľ posúdi sám, či a na koľko sa zmenila invencia tvorcov volebných programov po vyše 120 rokoch. „Chceme všeobecné tajné hlasovacie právo, chceme soštatnenie administrácie a zákonom určenú služobnú pragmatiku bez kmetovstva, švagrovstva, bez pajtášov, žiadame odstránenie práva virilného, chceme progresívnu daň. Chceme odstránenie nespravodlivých potravných daní, ktoré chudobe sťažujú to, čo do úst nesie. Chceme, aby toľko majetku, čo je k holému životu treba, oslobodené od dane bolo úplne. Chceme spravodlivé robotnícke zákony, ktoré by chránili chudobu žijúcu z práce rúk pred bohatými, chránili pred vyciadaním, využívaním, chránili pred bielym otroctvom. Chceme zrušenie fideikomisných a majorátnych záväzkov a chceme soštatnenie zdravotníctva a chránenie života chudobných ľudí. Žiadame, aby lekárnictvo nebolo len pre bohatcov.“

V roku 2010 sa volebný program KDH čítal dobre. Pozorný volič by si však pri účtovaní sľubov tejto strany určite mal všimnúť viaceré paradoxy. Napríklad v oblasti odvodov. „KDH bude presadzovať radikálne zníženie odvodov daňového bremena.“ V skutočnosti však paušálna daňová odpod- čitateľná položka klesla zo 60 percent nákladov na 40 percent a ak by vláda „mala ešte čas“, klesla by o ďalších dvadsať percent. Zdravotné odvody platíme od roku 2012 vyššie, a tak isto aj odvody do sociálnej poisťovne od tohto roku vzrástli. Frázou bolo a aj zostalo „zlepšenie dôstojného príjmu pre všetkých dôchodcov“. Ťažko sa dá ospravedlniť, že iba vinou koalícieho

partnera sa zámer „spustenie klient- sky orientovaného systému jednotného výberu daní a odvodov“ zmenil na tragikomédiu, keď sa klientsky systém v súčasnosti praktizuje na úradoch s viac ako mesačným meškaním, bez možnosti elektronicky komunikovať a za prítomnosti úradníkov s tužkami a baterkovými kalkulačkami v rukách. KDH tiež sľubovalo zlepšenie podmienok pre malé a stredné podniky. Nuž, zrátajme si, koľko z nich v sledovanom období zaniklo a koľko malých a stredných podnikateľov vrátilo daňovým úradom licencie a prihlásilo sa na úradoch práce. O „zrovnoprávnení podmienok podpory pri tvorbe nových pracovných miest pre zahraničných aj domácich investorov“ vedia svoje predstavitelia Podnikateľskej aliancie Slovenska. Veľmi nástojčivo kritizujú stimuly pre zahraničné subjekty na úkor domácich. Ťažké srdce na KDH môžu mať aj poľnohospodári. Tí okrem iných sľubov očakávali najmä „postupné navýšenie priamych platieb a štátnej pomoci na úroveň starých členských štátov EÚ“. Momentálne nedostávajú ani pätinu z dávok, ktoré majú k dispozícii poľnohospodári napríklad v Rakúsku. To je stručná inventúra len prvej z ôsmich volebných programových kapitol kresťanských demokratov z roku 2010.

■ MOST LEN K JEDNÝM

Strana Most navrhovala prijať zákaz majorizácie národnostných menšín. Podľa Lászlóa A. Nagyja zákaz majorizácie znamená rešpektovanie vôle menšiny zo strany väčšiny, aby vo veciach týkajúcich sa menšiny rozhodovali oni sami. V konečnom dôsledku – ad absurdum predstava – Rómovia by napríklad sami rozhodovali o výške dávok, ktoré dostávajú od štátu (aj na vzdelanie či menšinovú kultúru) a väčšina by sa na ne „iba“ skladala. Podľa člena predsedníctva strany Most – Híd zákaz majorizácie sa mal vzťahovať „na tradičné národnostné menšiny (Maďari, Rusíni, Rómovia atď.), uplatňovaný mal byť v činnosti najvyššej zákonodarnej a výkonnej moci (parlament, vláda...), ale aj v činnosti územnej a miestnej samosprávy a zákaz majorizácie by sa mal týkať práv na používanie materinského jazyka, práv na vzdelávanie a kultúry“. Našťastie, tento sľub sa strane Most nepodarilo presadiť. Neprešiel ani ďalší autonomistický návrh z dielne Dušana Héglího. Malo sa tak stať formou zákona o financovaní národnostných menšín, ktorý by upravoval podmienky a spôsob financovania kultúry národnostných menšín. Strana Most – Híd chcela zriadiť Úrad na podporu kultúry národnostných menšín. „Úlohou tohto úradu malo

byť riadenie menšinových inštitúcií, zachovávať údaje z oblasti kultúr národnostných menšín, podieľať sa na prezentácii kultúry národnostných menšín na území Slovenskej republiky a v zahraničí. Financovanie Úradu na podporu kultúry národnostných menšín by sa uskutočňovalo z finančných prostriedkov štátneho rozpočtu Slovenskej republiky.“ Aj v tomto programovom sľube Mostu zlyhali. Ten istý osud stihol aj vzdelávací program strany. „Našou snahou je, aby sa deti poriadne naučili slovenský jazyk, aby pracovná sila zostala na našom trhu na Slovensku,“ Perličkou je, že strana súčasne vo svojom programe navrhovala „obmedzenie výučby slovenskej gramatiky na základných školách“. A to v situácii, keď dnešná mládež nemá o gramatiku ani potuchy. Jej reprezentanti – napríklad mladí žurnalisti – neovládajú ani len základné skloňovanie, časovanie, syntax, používanie prísloviak či zvrtných a ukazovacích zámen. Most nenaplnil svoje sľuby ani smerom k dôchodcom. Jeho program Úcta k starším 2010 zostal na papieri a po voľbách v roku 2010 už ani len neuzrel svetlo nášho politického sveta. Valorizácia dôchodkov podľa sľubov Mostu – „percentuálne v závislosti od medziročného indexu rastu cien a s pevnou zložkou, ktorá mala nahradiť terajší vianočný príspevok a zohľadňovať počet odpracovaných rokov“ – zostala iba smutnou nádejou. Práve tak, ako rozdeľovanie vdovského dôchodku aj rozvedeným partnerom. V prípadoch, keď dieťa pochádza z prvého manželstva a prvé manželstvo trvalo viac rokov ako nasledujúce, mala podľa programu strany manželka dostávať vdovský dôchodok aj vtedy, ak je rozvedená. Tento dôchodok sa mal týkať aj rozvedených mužov. Ďalším nesplneným sľubom strany Most – Híd bolo „adresnejšie poskytovanie predčasných starodôchodkov“. Malo byť riešením pre ľudí vo veku, keď na prácu sú už starí, ale na dôchodok ešte prímladí. Tí dnes takpovediac visia vo vzduchu mimo všetkých záchranných sietí.

■ LIBERÁLNE LÁKADLÁ

Volebný program liberálov z roku 2010 vošiel do pamäti slovenskej verejnosti ako pokus o legalizáciu marihuany a homosexuálnych manželstiev. Nie celkom právom, pretože SaS mala až „120 nápadov“. Už vopred odsúdených na neakceptovateľnosť u voličov, pretože samotný počet – 120 tiež už vopred odpudil každého, kto práve nie je politológ. Tieto nápady teda voliči ani nespoznali a ani nemal záujem spoznávať. Postavenie SaS sa v koalícnej vláde komplikovalo aj tým, že na prekvapenie – liberáli mali medzi sebou aj ultrakonzervatívov. Tí sa neskôr odmaskovali v podobe Obyčajných ľudí. Najväčším „úspechom“ SaS bolo hlasovanie o nevysovení dôvery vlastnej vláde, do ktorého ju v pozícii vydieraného natlačila koalícna strana SDKÚ. Kalkulovala s tým, že sa tak elegantne zbaví svojej volebnej lídery Ivety Radičovej.

Venujme sa však hlavnému z toho množstva nápadov, ktorý prezentoval predseda strany Richard Sulík: „V každom prípade začneme ako prvé presadzovať naše predstavy komplexnej reformy odvodov a sociálneho systému známe aj ako Odvodový bonus. Napriek tomu, že ide o komplexnú materiu, výsledok je úplne jasný – viac peňazí pre vašu rodinu. To je totiž ten najlepší a najsilnejší sociálny program. Smé presvedčení, že o peniazoch, ktoré ste zarobili vy, budete

vedieť aj najlepšie rozhodnúť vy.“ Ani odvodový bonus, ani viac peňazí pre rodinu. A mzdové koliesko, ktoré SaS rozosievala po Slovensku, nám dnes len ticho pripomína, kde by sme mohli byť, „keby bolo keby“. Naš mesačný príjem mal o toľko a toľko vzrásť, odvody o toľko a toľko klesnúť. Z tohto volebného sľubu SaS akurát voličom klesla sánka pri pohľade na dnešnú výšku odvodov, inflácie, na dnešný pokles reálnej mzdy a na dnešnú sociálnu situáciu rodín, ktoré sa kedysi nie až tak dávno zaradovali k zabezpečenej strednej vrstve.

■ HORKÉ PILULKY

Volebný program modrých pred voľbami v roku 2010 zdĺhavo predstavovala narýchlo nominovaná náhradná líderka Iveta Radičová. Na poslednú chvíľu vystriedala Mikuláša Dzurindu, ktorý sa musel stiahnuť po zverejnení škandálu o financovaní jeho strany. V povolebnej vládnej koalícii sa však usadil v príjemnom kresle ministra zahraničných vecí a viackrát sa pochváľil, že sa v ňom cíti „veľmi dobre“. Iveta Radičová sa v príhovore k voličom posťažovala na to, ako predchádzajúca vláda Roberta Fica „pripustila recidívu negatívnych javov, oživila nebezpečné mýty, hrala maďarskou kartou a prisvojila si verejnoprávne médiá“. Argument pre pomerne jednoducho zmýšľajúceho voliča modrej časti pravice zvolila veľmi úderný. Ak kritizovala „kriminlizovanie opozície“, ešte zrejme netušila, čo bude robiť jej koalícna vláda po voľbách, inak by sa naozaj musela hanbiť. „Nesystémové zásahy do podnikateľského prostredia“ – v podaní pani Radičovej zo strany vlády Roberta Fica – dnes, s odstupom poldruha roka účinkovania jej vlády iba smutne pobavia. Volebný program SDKÚ-DS stavil na heslo „aby mali slušní ľudia slušný a dôstojný život v slušnej spoločnosti“. Z celých SDKÚ tejto politickej ambícii verila zjavne iba Radičová sama. A ako sú na tom „slušní ľudia“ na Slovensku po účinkovaní končiacej vlády dnes? Každý si vie odpovedať sám. Autori volebného programu SDKÚ-DS by sa mali hlboko zamyslieť pri čítaní vlastných myšlienok z roku 2010: „Kladieme dôraz na rast vzdelania, vedy a výskumu najmä z hľadiska zlepšenia upadajúcej kvality v tejto oblasti (túto oblasť považujeme za kľúčovú z hľadiska udržateľnosti rastu ekonomiky a zamestnanosti v budúcnosti), na výrazné zlepšenie v oblasti vymožitelnosti práva a boja proti korupcii.“ Kauza Gorila je smutnou realitou na margo tejto frázy.

■ DNEŠNÁ RÉTORIKA

Každá politická strana rada veľa a frázovito hovorí o svojich cieľoch prostredníctvom svojho volebného programu. Zvyčajne je to súbor populistických sľubov kombinovaných s nič nehovoriacimi frázami typu „podčiarkujeme dôležitosť jednoty ekonomickej, sociálnej a environmentálnej oblasti“ či „garantujeme fungovanie právneho štátu“. Mentálny svet autorov takýchto „búťľavých“ volebných programov je ukotvený hlboko v minulosti. A to je dôvod, prečo ľudia volebné programy nečítajú. Áno, sú nudné. Ale predsa len – pred každými voľbami sa oplatí venovať čas čítaniu volebných programov z tých predchádzajúcich volieb. Oplatí sa porovnať sľuby v nich obsiahnuté s realitou prežitou (nielen v hlavnom meste) počas celého volebného obdobia. Potom je odpoveď na otázku koho voliť pomerne jednoznačná.

Bratislavská Reduta sa po renovácii opäť zmenila na chrám kultúry

Vyzlátaný stánok múz a harmónie

Tibor B. HAČKO - Foto: internet

Budova Reduty nepochybne patrí k historicko-kultúrnym dominantám, spoločenským a reprezentatívnym stavbám starého mestského jadra Bratislavy. Je kultúrnou pamiatkou prvej kategórie. Verejnosti slúžila nepretržite od roku 1919, teda vyše 90 rokov. Vrzgajúce parkety či stoličky, škripajúce elektrické by už viac nemali rušiť koncerty a spoločenské podujatia v jednej z najlepších akustických sál nielen Európy, ale celého sveta. Prešla náročnou, trojročnou rekonštrukciou.

Oficiálne ju novootvorili 26. januára t. r. za účasti predstaviteľov štátu, vrátane ministra kultúry D. Krajčera. Tender na celkovú obnovu pamiatky napokon vypísala vláda Roberta Fica; štyrikrát ho zrušila pre chyby.

■ DEJINÉ MEDZNIKY

Vylúčila trebárs firmu, ktorá ponúkla najnižšiu cenu. Až v novembri 2008 víťazný projekt rekonštrukcie vytvoril autorský kolektív architekta Gabriela Drobniaka. Reštaurovanie celého projektu mal na starosti akademický sochár Vladimír Višvader.

Na mieste Reduty stála sýpka postavená na príkaz Márie Terézie v roku 1773 a podľa staviteľky dostala prívlastok „tereziánska“. Rozvoj mesta prevälil opasok hradieb a od polovice 19. stor. sa hlavné dianie v meste presúva k nábrežiu, okolo Lowiho hotela U zeleného stromu, k Esterháziho, Desseffyho a Lanfranconiho palácu na breh Dunaja. Preto v roku 1901 na základe rozhodnutia mestskej rady objekt mesto odkúpilo a v rokoch 1913 – 1917 začalo prestavbu sýpky v neobarokovom štýle s prvkami rokoka a secesie podľa projektu budapeštianskych archi-

tektov Dezidera Jakaba a Marcela Komora z roku 1906. Pre vojnové udalosti sa stavba preťahovala a časť dekoračných prác bola dokončená až v roku 1919. Napriek tomu, že objekt je historicky pomerne mladý, jeho prepracované štukatúry, nástenné dekorácie a interiér sú pozoruhodne farebne a kompozične vyvážené. Vitráže s rôznymi kompozíciami či vzácne sklenené výplne s leptanou jemnou ornamentikou dotvárajú atmosféru skvostnej budovy. Zaujímavosťou je, že v Redute sa ako vôbec v jednej z prvých stavieb v Bratislave aplikovala železobetónová konštrukcia. V jej priestoroch na istý čas umiestnili Mestskú hudobnú školu, ktorá vychovala významné osobnosti slovenského hudobného života. Žiaľ, komercializmus tu umožnil zriadiť aj kasíno a reštauráciu. Od roku 1916 tu fungovalo jedno z prvých bratislavských kín.

■ PESTRÉ DIANIE

Sieň pre 700 návštevníkov neslúžila výlučne koncertným podujatiam organizovaným od roku 1916 prevažne Bratislavským koncertným spolkom, ale aj na kinematografickú projekciu. Pestrý život Reduty sa zintenzívil počas

fašiangov. Jej exkluzívne priestory ožili búrlivými maškarnými bálmi či naškrobenými reprezentatívnymi plesmi bratislavskej prvorepublikovej smotánky. Zmena spoločenského režimu priniesla aj zmenu jej využitia. Sídliť tu kancelária aerolínií, predajňa kníh aj krajčírstvo... Začiatkom päťdesiatych rokov minulého storočia sa Reduta stáva sídlom Slovenskej filharmónie a ponúka bohatý koncertný život s účasťou špičkových umelcov a umeleckých zoskupení z celého sveta. Od sedemdesiatych rokov sa hrdí profilovým podujatím – Bratislavskými hudobnými slávnosťami. Prípravnému výboru Slovenskej filharmónie vtedy predsedal Eugen Suchoň a bol jej prvým riaditeľom až do roku 1952. Potom nasledovali Dezider Kardoš, Bohumil Trnečka, Ján Strelec, Ladislav Slovák, Ľudovít Ďuriš, Ladislav Mokry, Alžbeta Rajterová, Karol Fajth, Jozef Tkáčik a v súčasnosti už sedem rokov Marián Lapšanský. Nebyť dvoch významných osobností hudobného života – Václava Talicha a Ľudovíta Rajtera – Slovenská filharmónia by pravdepodobne ani nevznikla, ale zostal by len Rozhlasový orchester sídlia v bývalej Vládnej budove. Umelecké profilovanie orchestra zabezpečili šéfdirigenti – Tibor Frešo, Ladislav Slovák, Libor Pešek, Vladimír Verbickij, Bystrík Režucha, Aldo Ceccato, Ondrej Lenárd, Jiří Bělohávek, Vladimír Válek, Peter Feranec. Od roku 2009 je vedúcim telesa výborný francúzsky dirigent Emmanuel Villaume.

Zo schváleného a navýšeného rozpočtu 37,2 milióna eur sa preinvestovalo menej ako 30 miliónov eur. Ušetrené prostriedky sa plánujú vložiť do ďalšieho interiérového vybavenia. Na reštaurátorských prácach sa vyše dvomi miliónmi eur podieľal

grant z Nórskeho finančného mechanizmu. Rekonštrukcia postúpala v troch línách. Popri obnove hlavného objektu sa vyriešil priestor nádvorí aj podzemia, kam umiestnili novú koncertnú skúšobňu a chýbajúce skladové priestory. A napokon sa uskutočnila aj nadstavba nad krídlom z Medenej ulice, kam umiestnili celú administratívu. Precíznou renováciou prešlo celkom 11,5 tisíce metrov štvorcových interiérových rokokových rokají a 2,5 tisíce metrov štvorcových exteriérových štúk. Na zlátene sa použilo pravé plátkové 23,8-karátové zlato. Pri rekonštrukcii po vojne sa použil lacnejší spôsob výzdoby bronzovým práškom a v 70. a 80. rokoch minulého storočia metalovanie podliehajúce oxidácii, čím sa úplne zmenil vzhľad výzdoby.

Perlou Reduty je moderný symfonický koncertný organ Rieger Orgelbau. Prvýkrát v histórii do koncertnej siene na Slovensku inštalovala píšťalový organ renomovaná zahraničná firma.

■ PERLA OBJEKTU

Organ pre Slovenskú filharmóniu má 66 registrov a 3 manuály. S 4 725 píšťalami patrí k najväčším organom na Slovensku; najmenšia má osem milimetrov, najväčšia desať metrov a hmotnosť dvesto kilogramov. Organ má pamäťové karty v základnej ponuke pre 10 organistov, pričom každý z nich má k dispozícii 66 500 pamäťových zvukových kombinácií, pohodlné ladenie, možnosti nahrávania a prehrávania skladieb. Na jeho stavbu použili dvanásť druhov dreva aj cudzokrajné drevy grenadil (poltónové klávesy, registrové ťahadlá) a satín (registrové ťahadlá). Pri plnom fortissime potrebuje šesťdesiat metrov kubických vzduchu za minútu ...

Slovenská opereta ešte žije

P. Remenář a D. Jarjabek

operety - ako sa zvyklo vravievať, jednoducho zmizol a dnes sa už len sem-tam mihne v niektorom z našich kamenných divadiel. A ako hovoria kompetentní – vždy je vypredané hľadisko! Minulý týždeň preto všetkých priaznivcov operety potešila prezentácia CD Slovenský spevoherný svet. Nosič vydalo vy-

CD TÝŽDŇA

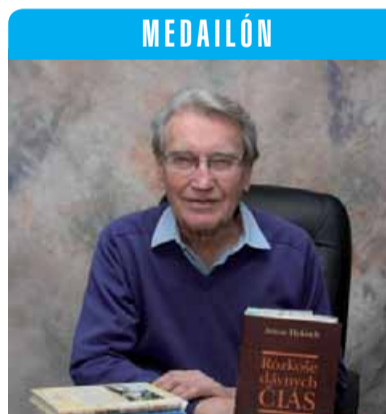
davateľstvo RTVS Slovak Radio Records a za účasti milovníkov tohto žánru ho zostavovateľia predstavili v obrátenej pyramide Slovenského rozhlasu.

„Voľakedy bola Bratislava súčasťou slávneho „operetného trojuholníka“ spolu s Viedňou a Budapešťou. Dnes je to už bohužiaľ minulosť, ale každý milovník operety verí, že sa táto roztancovaná spevná dáma vráti naspäť aj do mesta na Dunaji,“ povedal pre SNN básnik, textár a bývalý

dramaturg operetnej Novej scény Kamil Peteraj. Práve on CD Slovenský spevoherný svet privítal do života spolu s duchovným otcom celého projektu, vynikajúcim dirigentom, hudobným skladateľom a zaslúžilým umelcom Zdenkom Macháčkom. Paleta skladateľov, ktorí znejú na CD, je skutočne reprezentatívna naprieč časom. Od Mikuláša Schneidera-Trnavského cez Geju Dusíka, Tibora Andrašovana či Milana Nováka až po Igora Bázlika. Rovnako pestrá a kvalitná je aj spevácka zložka CD. Adriana Kohútová, Filip Tůma, Sisa Sklovská, Pavol Remenář či Dušan Jarjabek. Keď sa chcete započúvať do piesní z legendárnej operety Modrá ruža či Pánska volenka až po raritu pre fajnšmekrov z predstavení Tatranské noci či Veselica, smelo po tomto hudobnom nosiči siahnite. Ako povedal Dušan Jarjabek, ktorý počas slávnostného večera spolu s Pavlom Remenářom potešil uši prítomných poslucháčov: „Opereta prežije. Tak ako každé dobré umenie.“

Marek DANKO, Foto: autor

Tajomnosť sa snúbi s jemnocitom

Medailón
Ťažko by sme medzi slovenskými autormi hľadali niekoho, z ktorého diel, publicistických, prozaických či faktografických, cítí takú tajomnosť a zároveň jemnosť, ako je to u jubilara týchto dní Antona Hykischu.

Narodil sa 23. 2. 1932 v Banskej Štiavnici. Napriek tomu, že bol ako gymnazista väznený za pokus o útek do Západného Nemecka, vyštudoval neskôr Ekonomickú univerzitu v Bratislave a pracoval ako ekonóm v rôznych podnikoch. Talent, ktorý mu bol daný, sa však predieral ustavične na povrch a múza ho nútila písať. Do literatúry vstúpil po roku 1956. Jeho debut, román o živote vyso-

koškolákov, bol v roku 1959 na príkaz cenzúry zošrotovaný. Išlo o román Námestie v Mähringu, ktorý nanovo vydal v roku 1999. V 60. rokoch sa prejavil ako priebojný publicista. Napísal takmer tri desiatky kníh. Najúspešnejšie boli jeho historické romány Čas majstrov a Milujte kráľovnú. Tieto romány vyšli aj v Maďarsku, Rumunsku, Nemecku, Česku, Chorvátsku, Poľsku. Je autorom viacerých rozhlasových hier. Po novembri 1989 sa ako poslanec a člen predsedníctva SNR zasadzoval za vyhlásenie suverenity Slovenskej republiky. V roku 1992 bol vymenovaný za prvého slovenského veľvyslancu v Kanade. Globálnym a civilizáčnym problémom venuje knihu Nebojme sa sveta – Sprivodca globálnym myslením (2001). Nad dobou, v ktorej práve žije, sa zamýšľa v knihe esejí Čo si o tom myslím (2003). Skúsenosti z pôsobenia v politike zhrnul v diele Ako chutí politika. Spomienky a zápisky z rokov 1990 – 1992. V roku 2006 dokončil ďalší historický román Spomeň si na cára. V rokoch 2004 – 2006 bol predsedom Slovenského centra PEN. Je nositeľom množstva významných ocenení, žije v Bratislave ako umelec v slobodnom povolani a voľný čas trávi v rodnej Banskej Štiavnici. Anton Hykisch sa v týchto dňoch dožil okrúhlyho jubilea 80 rokov.

Maroš M. BANČEJ, foto: L. Lesay

Nové rozprávky (a udania) VIII. - Ako trúbenie výstavu zachránilo

Kde sa piesok lial a borovička sypala (najmä krčmárom), bola raz jedna krajinka. Okrem potrebných obyvateľov, akými sú podnikatelia a politici, žilo tam aj pomerne veľa nepodstatných ľudí, ktorí chodili do práce, ak ju mali, a platili dane. Ba čuduj sa svet, našli sa tam aj nejakí tí umelci. Samozrejme, aj komedianti potrebujú z niečoho žiť. Nie každý z nich hrá v nekonečných seriáloch či vyspevuje pred médiami otrundnenou mládežou. A už vôbec je zriedkavosťou, že má bohatého a prajného patróna, ako mal Michelangelo v Lorenzovi Medicim. Keďže zákon o sponzorstve ume-

nia bol v spomínanej krajinke vetčný a deravý ako ponožky zaslúžilého starého mládenca, museli si umelci pomáhať prípad od prípadu sami. Takí spisovatelia tu majú ešte ako-tak ošetrené. Dajú do knihy úctivé poďakovanie mecenášovi, pridajú logo jeho firmy a ak je požiadavka aj fotku jeho obľúbeného foxteriéra. Horšie to majú výtvarníci. Umiestniť na moderný akt mladej ženy kdesi do rohu logo mäsokombinátu Jatrnica a syn, s. r. o., by mohol niektorý z návštevníkov galérie chápať aj ako provokáciu. Raz sa stalo, že jedna výtvarníčka v najlepších rokoch dostala ponuku

vystavovať. Priestory v malebnom vinohradníckom mestečku boli priam exkluzívne, ba sponzor slúbil aj bohaté občerstvenie pre návštevníkov vernisáže, ktorí by z toľkého umenia vyhladli a vysmädli. Háčik bol však v tom, že za to chcel patričnú publi-

HUMORESKA

ciťu. To, že madam maliarku chválila výtvarní kritici, ho zaujímalo pramálo. Všetci v krajinke totiž vedeli, že valné zhromaždenie kritikov prebieha v telefónnej búdke podobne ako zjazd istej nemenovanej strany a obidve kompá-

nie majú rovnaký, teda nulový dosah na verejné dianie. Dostať však nejakých novinárov, nedajbože komerčnú televíziu na otvorenie výstavu, ešte k tomu čo i len pár kilometrov od hlavného mesta, bol neriešiteľný problém. Naša umelkyňa však poznala deda Vševeda, chlapa v najlepšie premárnených rokoch, bulvárnymi vetrami ošľahaného. Obrátila sa na neho a on, keďže sa práve skončila súťaž akejsi miss, bystro našiel riešenie. Jedna z vicemiss, deva inač rúča so všetkým, čo k tomu patrí, hrala na saxofón. Ako hrala, tak hrala, ale bola to predsa vicemiss. Naš dedo Vševed

nemal nijaké (tobôž nie tri zlaté) vlasy, ale zato mal kontakty na riaditeľku spomínanej súťaže. Jeden telefonát a slečna s korunou už trúbila na vernisáži len taká radosť. Samozrejme, že tam prišli novinári z denníkov, ktoré sa hrdili tým najväčším nákladom, teda najväčšími klebetami. Prišli aj súkromné televízie na čele so známou a populárnou milovníckou smotánou. A naša maliarka? Spomenuli ju jednou vetou a jej obrazy sa na obrazovke len tak mihli, ale hlavná vec bola v tom, že sponzor bol spokojný a už jej chce zaplatiť ďalšiu výstavu.

Maroš M. BANČEJ

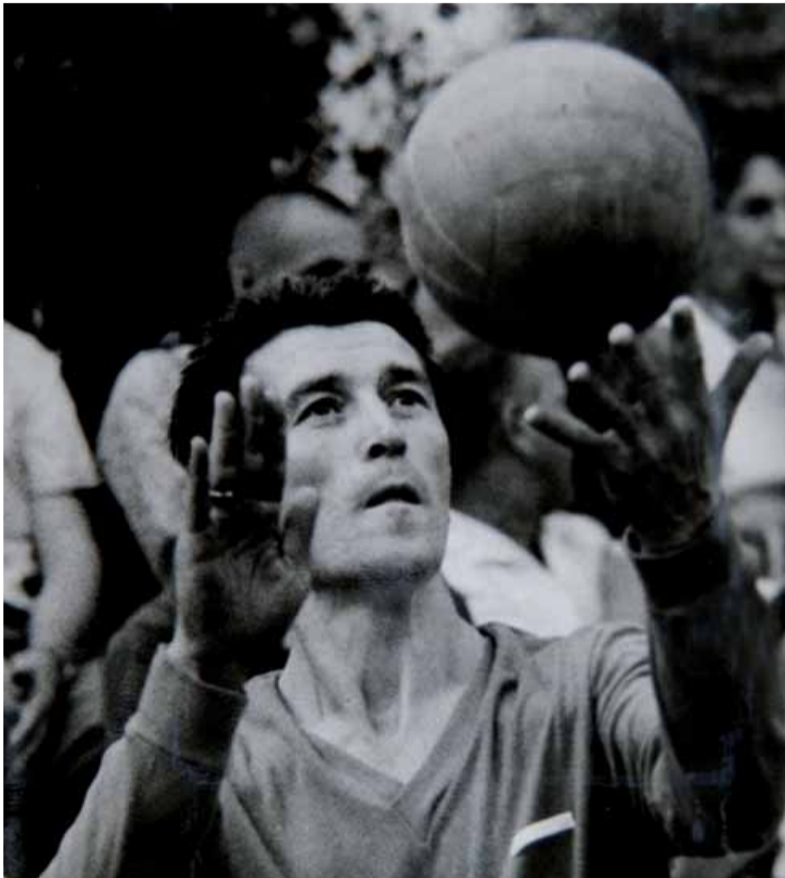
Elegán spod vysokej siete, legendárny Bohuš Golian, neodvrátil nečakaný smrtiaci smeč

Najlepší vyrástol ako strom na Horehroní

Rudolf ZELENAY – Foto: Ján SÚKUP

V menoslove tých, ktorým prezident Ivan Gašparovič 3. januára pri príležitosti 19. výročia vzniku Slovenskej republiky udelil najvyššie štátne vyznamenania, bol aj skvelý športovec Bohumil Golian. Bol len v zozname laureátov. Na slávnostnom akte v historickej budove Slovenskej národnej rady chýbal. V čase udeľovania počt bojoval svoj posledný zápas. Smrtiaci smeč zákerného úrazu z novembra minulého roka neodvrátil. Najlepší a najúspešnejší slovenský volejbalista všetkých čias podľahol zraneniu 11. januára vo veku osemdesiat rokov... Za čo si vyslúžil titul Najlepší slovenský volejbalista 20. storočia a Rad Ludovíta Štúra I. triedy?

Z vrcholných podujatí mal úctyhodných osem medailí. Z olympijských hier striebro (Tokio, 1964) a bronz (Mexico City, 1968), z majstrovstiev sveta dvakrát zlato (Paríž, 1956, Praha 1966) a dvakrát striebro (Rio de Janeiro, 1960; Moskva, 1962). Výpočet kompletizujú úspechy z majstrovstiev Európy: zlato (Praha, 1958) a striebro (Istanbul, 1967). Za Česko-Slovensko odohral 350 stretnutí, reprezentoval štrnásť rokov a v období 1965 – 1968 bol kapitánom výberu. Pod vysokou sieťou strávil plné štvrtstoročie – od roku 1945 až do skončenia hráčskej, presnejšie, nahrávačskej mimoriadne úspešnej kariéry.

V časoch svojej športovej slávy.

Ešte aj po štyridsiatich šiestich rokoch mám v živej pamäti momentky zo základnej skupiny svetového volejbalového šampionátu v Prahe. Na palubovke haly v pražskom PKO sa odvíjal napínavý súboj česko-slovenských a čínskych volejbalistov. Za stavu 12:12 v rozhodujúcom piatom sete kapitán Bohuš Golian geniálnou „ulievkou“ doslova súpera zhyponotizoval. Nasledovali tri podania z našej strany, po nich tri útoky Číňanov do autu a bolo po zápase. Tak sa začalo naše vykročenie za zlatým triumfom...

O rok neskôr sa konali majstrovstvá Európy v Turecku. Aj keď novinári po nich konštatovali, že naši spadli z trónu, bez medaily sa nevrátili. Muži skončili druhí, ženy tretie.

Pred odletom z Istanbulu Bohuš utrúsil: „Colníci si na nás zgustnú.“ Vedel, že prakticky každý z výpravy sa vracal domov ak nie s kožuškom, tak aspoň s koženým sakom. O niekoľko hodín bolo všetko inak. Počas letu zaznela informácia, že nepristane v Prahe, ale v Bratislave. Slováci zajasali, Česi zosmutneli. Ibaže to nebol koniec. Po bleskovej pasovej kontrole a prevzatí si batožiny cestujúcich z bratislavského letiska jednoducho vyhnali. S odôvodnením, že o niekoľko minút prileť špeciál s prezidentom Antoninom Novotným. Colníci si nezgustli...

To sú iba dve epizódy z jeho bohatej športovej kariéry, na ktoré sme si z času na čas spolu zaspomínali.

■ Z MOŠTENICE DO BRATISLAVY

Narodil sa 25. marca 1931 v Moštenici, kde ako štrnásťročný začal hrať za miestny klub. Prečo práve volejbal? Z jednoduchého dôvodu: v rodnej dedinke na Horehroní pod Starohorskými vrchmi nebolo toľko rovného miesta, aby mohli vybudovať futbalové ihrisko. A tak aspoň vytýčili plochu 9 x 18 metrov na volejbal. Sem začal Bohuš pravidelne chodiť už ako osemročný.

Jeho starý otec ho podpichoval: „Čo vidíš na tom ustavičnom padaní na zem?“

Štyri roky dochádzal do meštianky v Slovenskej Lupči pešo, lebo autobus do Moštenice nejazdil. Takže si chciac-nechtiac udržiaval kondíciu niekoľkokilometrovými túrami do i zo školy. Stávalo sa, že v zime niekedy do školy neprišiel. Nie preto, že by sa chcel vyučovaniu vyhnuť, ale pre neprekonateľné záveje snehu. Mladučký počtivec však vymeškané hodiny vždy nahradil usilovným individuálnym štúdiom.

Priemyslovku absolvoval v Ružomberku. Vlastne v jeho časti Rybárpole, kde v tom čase mali najsilnejšie volejbalové tímy u nás. V roku 1946 sa Rybárpole stalo majstrom Slovenska. Bohuš tu hrával do roku 1952, keď ho na dve sezóny prevelili do PDA Znojmo. Od roku 1954 sa natrvalo usadil v Bratislave a založil si rodinu. Po krátkom pôsobení v Červenej hviezde zakotvil medzi vysokoškolskými. V Slávii UK zostal až do roku 1968. V období 1969 – 1970 bol hrajúcim trénerom v juhotalianskom Bari. Medzitým študoval na Fakulte telesnej výchovy a športu UK; promoval v roku 1968. Po návrate z Talianska sa stal vysokoškolským pedagógom na fakulte, ktorú absolvoval.

Po získaní titulu majstra sveta v roku 1956 dostal ocenenie Majster športu a o tri roky neskôr Zaslúžilý majster športu. Po majstrovstvách sveta v roku 1966 získal štátne vyznamenanie Za vynikajúcu prácu. V roku 2006 ho Medzinárodný olympijský výbor vyznamenal Medailou Pierra de Coubertina a o rok neskôr Slovenský olympijský výbor Zlatými kruhmi SOV.

■ MEXICKÝ VRCHOL

Nemožno sa nezmieniť, že kom päťdesiatych rokov minulého storočia bola Slávia UK Bratislava, kde hrával Bohuš Golian, špičkovým

tímom v celoštátnej lige. Najbližšie k titulu majstra Česko-Slovenska bola v roku 1959, keď skončila za Duklou Kolín druhá len vinou horšieho skóre.

V tom čase sa v Bratislave hralo na otvorených ihriskách a za veľmi početných návštevníkov tohto športu. Medzi pravidelných návštevníkov volejbalových stretnutí patrili aj také známe herecké osobnosti ako Ladislav Chudík, Július Pántik či Karol Zachar. Pán Chudík sa mi svojho času v rozhovore priznal, že táto kolektívna hra ho fascinuje najviac. Vedelo sa o ňom, že si chodieval zahrať „debla“ do areálu lodenice v bratislavskej Karlovej Vsi...

V Slávii bola v tom čase veľmi dobrá partia hráčov najmä zo stredného Slovenska. Trénerom bol Jaromír Perútka, zanietenec zo Žiliny, neskôr historik slovenskej telesnej výchovy. Golianova reprezentačná kariéra sa začala v roku 1955. Často bol v národňaku zo Slovákov sám. Olympijské striebro z Tokia 1964 sa mu máli. „V Tokiu sme mali najlepšie mužstvo, aké v Československu bolo,“ tvrdil. Naši postupne zdolali Maďarsko, Bulharsko, Japonsko, USA, Brazíliu, Rumunsko, Holandsko a Južnú Kóreu. Ťahali dlhú a úspešnú šnúru bez prehy. V hale Komazawa, čo v preklade z japončiny znamená Údolie divokých koní, zostal už len posledný súper – Sovietsky zväz. Na zlato bolo treba víťazstvo nad tímom, ktorý bol v tých rokoch takmer neporazitelný. Zborná sa však nikdy neocitla tak blízko k prehre ako v tomto zápase. Dve a štvrt hodiny sa mužstvá ťahali o každý bod. Napokon povestný kúsok šťastia chýbal našim. Rozhodujúci piaty set Česko-Slovensko prehralo 7:15.

Pre Bohuša Goliana zostali nezabudnuteľné olympijské hry 1968 v Mexiku. Nielenže bol kapitánom skvelého tímu, ale pocítil ho aj úlohou vlajkonosiča na slávnostnom otváracom ceremoniáli, čo považoval za jeden z vrcholných zážitkov vo svojom živote. V tom čase mal už 37 rokov a bol najstarším športovcom v úspešnej československej výprave. Pri častých besedách vždy pripomínal, že počas pochodovania po ovále štadióna mu po tele behal mráz a do očí sa mu tísli slzy dojatia. Inak to nebolo ani s ďalšími reprezentantmi.

Táto olympiáda sa uskutočnila tesne po vpáde spojeneckých vojsk Varšavskej zmluvy na naše územie, čo každého člena výpravy podnietilo čo najsrdnejšie bojovať za svoju vlasť. Prírodzene na športovom kolbišti...

S týmito olympijskými hrami Bohuša Goliana spájala aj reminiscencia na divoký priebeh zápasu nášho mužstva s Japonskom. Prvé dva sety česko-slovenská reprezentácia prehrala zahanbujúco 2:15 a 3:15. Tento frustrujúci priebeh zapríčinilo nešťastné vystúpenie trénera Václava Matiaška, ktorý nechal sedieť na lavičke hlavné opory. Až po nastúpení najsilnejšej šestky, vrátane Goliana, sa karta obrátila. Zápas sme napokon vyhrali 3:2. Pri záverečnom účtovaní turnaja sa ukázalo, že v prípade prehy by sme prišli o medailu. Po Mexiku sa uzavrela kapitola Bohušovej účasti v česko-slovenskej reprezentácii.

Na sklonku minulého storočia som ako diplomat služobne navštívil Bari. Keď sa začalo hovoriť o športe, miestni hostitelia ma prekvapili informáciou, že nevedia zabudnúť na vynikajúceho hráča a trénera Bohumila Goliana. Jeden z nich dodal: „Čím bol pre neapolských priaznivcov futbalu Argentínčan Diego Maradona, tým zostal pre volejbalové Bari Slováč Bohumil Golian.“

Skvelý športovec na pôsobenie v Taliansku takto spomínal: „Chcel som zostať von už skôr, no vtedy to nebolo možné. Vyšlo to, až keď som mal vyššie tridsaťsedem rokov. Povinnosťou bolo hrať doma. Mňa nasmerovali do Bari. Bola to nižšia súťaž. Ako absolvent FTVŠ som mal pomáhať rozvíjať volejbal po organizačnej a metodologickej stránke. Počas dva a pol roka som viedol žiakov, trénoval basketbalistky a pripravoval trénerov. Dá sa povedať, že česko-slovenskí hráči dali základy rozvoja volejbalu v Taliansku. V roku 1970 sme sa všetci museli vrátiť domov a namiesto nás tam chodili iní. Odvtedy Taliani začali rásť.“

Paradoxne, úspešná slovenská volejbalová reprezentácia, ktorú vlni vyhlásili za najlepšie športové kolektív u nás, mala donedávna talianskeho trénera Emanuelle Zaniniho...

■ CHLAP AKO JEDĽA

Nahrávač vysoký 183 centimetrov chodil vzpriamený ako jedľa. Kráľoval nielen na svojej polovici ihriska, ale predvídal i ťahy na súperovej strane. Preslávil sa neoceniteľnými radami trénerom i rešpektovaným vodcovstvom medzi spoluhráčmi na klubovej i reprezentačnej úrovni.

V priebehu spomínaného finálového turnaja na MS 1966 v Prahe sa vyprofilovala skvelá základná zostava: nahrávači Golian, Musil, dvojky Koudelka, Kop, smečiari Petlák, Groessl. V talóne bol i Bratislavčan Jožko Labuda...

Golian tvrdil, že ako nahrávač by si trúfal uplatniť sa aj v dnešnej ére. Ale ostatní hráči by už podľa neho nemali šancu: „Pretože dnes je to založené na fyzickej zdatnosti, na výške. Hra sa zmenila, je oveľa agresívnejšia, je v nej málo taktiky. Lebo ak som ja nemohol smečovať ponad blok, musel som rozmýšľať,

ako sa presadiť proti dobrému bloku. Vedel som teda, že ho musím uliať alebo vybiť. No a naučiť sa triafať do lopty tak, aby som trafil malíček blokujúceho hráča, je veľmi ťažké. Dnes sa nad týmto vôbec nerozmýšľa, len zvysoka sa presadiť ranou a buď to vyjde, alebo nie.“

■ ZASLÚŽENÁ POPULARITA

Verejnosť ho dlhodobo obdivovala, fanúšikovia priam zbožňovali. Keď prijal pozvanie na besedu, tak priestor, v ktorom sa uskutočnila, praskal vo švíkoch. Bolo jedno, či išlo o mesto alebo dedinu. Hovoril presvedčivo a s úctou k publiku, nikdy nie z pozície šampióna, dvojnásobného majstra sveta a majstra Európy. Stal sa legendou spojenou s úspešným športovým odvetvím.

Bol členom predsedníctva SÚV ČSZTV a taktiež podpredsedom Klubu olympionikov v Prahe. Koho iného ako Goliana mohli vybrať za spoluautora odborného diela Volejbal, názorná metodika?

Prezident Slovenskej volejbalovej federácie (SVF) Ľubor Halanda na správu o úmrtí tejto športovej legendy reagoval slovami: „Sme všetci veľmi smutní. Bohumil Golian bol veľkou osobnosťou. Sám sa angažoval vo volejbalovom hnutí, poznal všetky reprezentačné tímy, zvlášť fandil mužskému. Bol pre hráčov obrovskou morálnou oporou. Vlni v septembri pricestoval do Prahy na majstrovstvá Európy mužov a tešil sa zo skvelých výsledkov nášho výberu. V novembri pár dní pred jeho úrazom bol v Poprade na predkvalifikačnom turnaji mužov o postup na olympijské hry. Na tieto podujatia cestoval sám vlakom, bol na svoj vek v ohromnej fyzickej i mentálnej kondícii. O to bolestnejší je pre nás jeho odchod. Bol som ho navštívil v nemocnici deň po vyhlásení výsledkov ankety Športovec roka. Keď som mu oznámil, že najlepším kolektívom sa stali volejbalisti, prejavil veľkú radosť. Komunikoval v tom čase iba očami, ale bolo jasné, že ho správa potešila. Je to pre nás obrovská strata.“

Tak sa Bohuš Golian zapísal do mysle tých, čo ho poznali a sledovali jeho bravúrne výkony pod vysokou sieťou.

V. Čerňušák odovzdáva B. Golianovi najvyššie vyznamenanie SOV.

Podporili aj mládež, ktorá pozitívne reprezentuje Maticu slovenskú

Matičný ples v Komárne

Na 41. matičnom plese v Komárne sa vynikajúco bavilo 138 ľudí. Pri výbornej hudobnej formácii Vegett a ľudovej hudbe folklórneho súboru Dunaj vydržali plesajúci doslova až do rána. Organizátori odchádzali z historických priestorov reštaurácie Bastion s poslednými hosťami o pol siedmej ráno síce unavení, ale veľmi spokojní.

Hosťi, medzi ktorými nechýbal predseda Matice slovenskej Marian Tkáč či primátor mesta Komárno Anton Marek, si matičný ples pochvaľovali a odchádzali so slovami, že ho určite nevynechajú ani v budúcnosti. Zábava sa niesla vo veľmi priateľskej atmosfére. Výťažok z plesu poputuje na dobrý cieľ. Sumu si rozdelia dve umelecké telesá, folklórny súbor Dunaj a Dramatický krúžok Gymnázia Ľudovíta Jaroslava Šuleka pri Miestnom odbore Matice slovenskej v Komárne. Tí prví kúsok zo svojho repertoáru na plese aj predviedli. Za zmienku určite stojí, že jeden z hostí, podnikateľ z Očovej, ktorý je zároveň dlhoročným sponzorom Podpolianskych slávností v Detve, bol

natoľko prekvapený výkonom folkloristov z Komárna, že pri ukončení tomboly venoval „ďalšiu“ prvú cenu, a to týždňový pobyt v Chorvátsku s kurzom jachtingu. Preto, aby pomohol súboru v jeho činnosti. Tak sa pridali k dvadsiatke sponzorov, ktorí radi takýmto spôsobom podporili Maticu slovenskú v Komárne a najmä mládež, ktorá ju reprezentuje. Matičiari okrem dobrej nálady a skvelého jedla rozdávali aj ceny v podobe víkendových relaxačných pobytov, darčkových košov s luxusnou kozmetikou či značkovým vínom. Predseda MO MS v Komárne Jozef Černek vyjadril vďaka členom výboru, ktorí sa podieľali na neľahkej organizácii plesu. „Najdôležitejším darom nako-

nec nebola suma prevyšujúca 700 eur, ktorá poputuje na ume-

nie mladých v Komárne. Tou najdôležitejšou hodnotou plesu bol pocit spolupatričnosti. Pociť ľudí, že príjemnou formou mohli podporiť dobrú vec a prispeli k jednotnému pocitu priateľstva, ktorý v dnešných časoch má cenu zlata,“ uviedol Jozef Černek vo svojom záverečnom príhovore.

(roja)

XI. reprezentačný fašiangový ples zakarpatských Slovákov

Udalosť roka pre Slovákov na Ukrajine

V nádherne vyzdobenej veľkej sále hotela Zakarpacie v Užhorode sa v sobotu 18. februára uskutočnil už XI. reprezentačný fašiangový ples zakarpatských Slovákov. Jeho organizátorom tak ako v predošlých rokoch i teraz bola Oblastná kultúrno-osvetová organizácia Matica slovenská na Zakarpatskej Ukrajine.

Cieľom tohto už tradičného podujatia je nielen obnoviť fašiangové zábavy so všetkým, čo k nim patrí, ale aj vytvoriť priestor na stretnutie zakarpatských Slovákov medzi sebou, ale aj s najvyššími predstaviteľmi politického, spoločenského, kultúrneho a ekonomického života Slovenskej republiky aj Ukrajiny.

Ples sa konal pod záštitou mimoriadneho a splnomocneného veľvyslanca Slovenskej republiky v Ukrajine Pavla Hamžika. Na slávnosť sa zišli krajanovia takmer zo všetkých slovenských lokalít Zakarpatskej Ukrajiny: z Veľkého Berezného, Turich Remiet, Perečina, Užhorodu, zo Storožnice, zo Seredného, z Antaloviec, Hlbokého, Liniec, Mukačeva, Frídešova a ďalších. Zavítali aj vzácní hostia zo slovenskej strany

– 1. tajomník veľvyslanectva SR na Ukrajine Pavol Chrobak, správca Matice slovenskej Ján Eštok, delegácia generálneho konzulátu SR v Užhorode na čele s generálnym konzulom Marianom Sládečkom, honorárny konzul SR v Užhorode Ivan Šufrič, honorárny konzul Ukrajiny v Slovenskej republike Stanislav Obický a iní vzácní hostia. Z ukrajinskej strany to bol zástupca predsedu Zakarpatskej oblastnej štátnej administratívy Ivan Kačur, generálna konzulka Ukrajiny v Prešove Oľga Benčová, poslanci Zakarpatskej oblastnej a užhorodskej mestskej rady a iní. Celkove sa na plese zabávalo 225 účastníkov.

Viedenský valčík v podaní súboru Grácia pod vedením Alexandry Meškovej zaznel na úvod plesu. Po odznení jeho posledných tónov mo-

derátori privítali prítomných, spomenuli krásne fašiangové tradície, obrady a významný podiel Matice slovenskej na Zakarpatskej Ukrajine na ich obnovení. Všetkých prítomných a zvlášť vzácných hostí privítal aj predseda Matice slovenskej na Zakarpatskej Ukrajine Jozef Hajniš. Vyzdvihol pri tejto príležitosti rozvoj slovenského školstva a slovenskej kultúry v tejto zakarpatskej oblasti, znovuzrodenie národných tradícií, obradov, zvykov, upevnenie národnej identity. Pripomenul úspechy slovenskej komunity v minulom roku: presťahovanie jedinej školy so slovenským vyučovacím jazykom na Ukrajinu do nových, prestížnych priestorov v centre mesta. Ich súčasťou je aj Centrum slovenskej kultúry. Poďakoval sa štátnym orgánom Ukrajiny – Oblastnej štátnej administratíve, vedeniu mesta Užhorod, ako i vláde Slovenskej republiky za tento krásny dar, ktorého rekonštrukcia sa uskutočnila vďaka spoločnému slovensko-ukrajinskému projektu. Ivan Kačur za ukrajinskú stranu vysoko hodnotil aktivitu slovenskej komunity na Ukrajine, činnosť Matice slovenskej v procese znovuzrodenia krásnych slovenských tradícií, obradov, školstva a kultúry.

Ján Eštok, správca MS, tiež privítal všetkých prítomných, poďakoval sa organizátorom za možnosť zúčastniť sa na tomto významnom podujatí. Povedal, že Slováci na Ukrajine sú naozaj jednou z najaktív-

nejších slovenských komunit vo svete. Matica slovenská si vysoko váži činnosť MS na Zakarpatskej Ukrajine na čele s jej predsedom Jozefom Hajnišom.

Prítomných privítal aj 1. tajomník veľvyslanectva SR na Ukrajine Pavol Chrobak, poďakoval sa organizátorom aj štátnym orgánom Ukrajiny, ktorí vytvárajú potrebné podmienky pre život a rozvoj slovenskej menšiny i pre činnosť Matice slovenskej.

Na fašiangový ples zakarpatských Slovákov sa tradične pozýva špičkový spevák či skupina zo Slovenska. V minulosti sa tu už predstavili Diabolské Husle, Vidiek, Robo Kazík, Pavel Hammel, Katarína Hasprová, Peter Lípka a iní. Aj tentoraz sem zavítala známa speváčka Beáta Dubasová, ktorá zaspievala niekoľko pekných piesní, dobre známych aj medzi Slovákami na Ukrajine. V kultúrnom programe sa ďalej predstavil Národný folklórny súbor Slovenka Detskej umeleckej školy v Serednom (vedúca Sofia Simočková), ukážkový detský tanečný súbor Turianska Dolina z obce Turie Remety (vedúci zaslúžilý umelec Ukrajiny Ivan Pastefak). Obidva súbory sú kolektívnymi členmi MS na Zakarpatskej Ukrajine. Ďalej vystúpil vynikajúci súbor Grácia (spoločenské tance) pod vedením Alexandry Meškovej, kapela zo Slovenska pod vedením Cuprišina, ktorá hrala aj do tanca. V programe nechýbala aj tradičná tombola. Dary do nej venovali sponzori podujatia. Krásny kultúrny program, vynikajúce zákusky a nápoje prispeli k fantastickému zábave, nálade a celkovej atmosfére slávnosti, ktorá trvala až do skorých ranných hodín. XI. reprezentačný fašiangový ples zakarpatských Slovákov opäť potvrdil, že je pre Slovákov na Ukrajine (a nielen pre nich) bezpochyby spoločenskou udalosťou roka!

Jozef HAJNIŠ

Vybuďoval knižnicu pre vzdelancov z celého Zemplína

V Pozdišovciach spomínali na Jonáša Záborského

V roku 1996 Matica slovenská v spolupráci s Obecným úradom v Pozdišovciach odhalila pamätník kultúrnym dejateľom, ktorí tu pôsobili v 19. a 20. storočí. Jedným z nich bol aj Jonáš Záborský, ktorého 200. výročie narodenia si v tomto čase pripomíname. Narodil sa 3. februára 1812 v Zábore pri Martine. Po štúdiách pôsobil v rokoch 1834 – 1839 ako kaplán v evanjelickom cirkevnom zbore práve v Pozdišovciach.

Spolu s ďalším kultúrnym dejateľom Karolom Seredejom sa stali najdôležitejším ohniskom národného života na Zemplíne. Sem prichádzali slovenské knihy a časopisy. Podarilo sa im za pomerne krátky čas vybudovať v pozdišovskej škole cennú knižnicu, ktorú vy-

užívali slovenskí vzdelanci z celého Zemplína.

Záborského život a dielo si občania Pozdišovciach pripomenuli 17. februára na matičnom stretnutí, ktoré pripravil domáci Miestny odbor Matice slovenskej. Stretnutie otvoril člen výboru MO Lubomír Matina. V kul-

túrnom programe sa predstavili deti z materskej školy. Vystúpenie s nimi naviedli učiteľky pod vedením riaditeľky a členky MO MS Zuzany Bruňovej. Do programu prispeli aj žiaci základnej školy básňami a piesňami, ktoré s nimi pripravili učiteľky pod vedením Adriany Janošovej. Krásny-

Michal DRÁBIK

Dom Matice slovenskej v Košiciach aktivizuje činnosť

Nové vedenie Domu Matice slovenskej v Košiciach od júla 2011 začalo svoju činnosť riešením dlhoročného problému súvisiaceho s exekúciou na majetok a finančné prostriedky určené na jeho činnosť a prevádzku. Na prahu roka 2012 sa s konečnou platnosťou podarilo situáciu zvládnuť a dlhoročný problém, pre ktorý nemohla inštitúcia fungovať ako samostatný právny subjekt, odstrániť.

Bez samostatného bankového účtu, možnosti samostatných bankových operácií a platieb je inštitúcia, akou je Dom Matice slovenskej, ochromená vo svojich základných činnostiach. S polutovaním konštatujeme, že nikomu tento stav takmer celé desaťročie neprekážal a možno aj vyhovoval.

Nové vedenie Domu MS v Košiciach zrealizovalo niekoľko pracovných stretnutí na úrovni Krajského školského úradu, VÚC, Magistrátu mesta Košice i kultúrnych a školských inštitúcií, čím sa mnohé záležitosti urovnali.

Od januára 2012 boli v spolupráci D MS a KŠÚ zorganizované postupové súťaže 19. ročníka Šalianskeho Matka v úzkej spolupráci s CVČ Domino – štyri obvodové kola pre Košice-mesto, jedno pre Košice-okolie a krajská súťaž. Ďalším významným podujatím, organizovaným v úzkej spolupráci s Krajským školským úradom, bol seminár Osobitosť detského prednesu a jeho hodnotenie určený pedagógom slovenského jazyka, lektorom detského prednesu, porotcom školských, obvodových, regionálnych, krajských súťaží v detskom prednese a detským recitačným kolektívom.

Za rovnako dôležité považuje znovuoživenie činnosti ochotníckeho divadla, ktoré sa po prvý raz predstaví pod hlavičkou košického D MS na aprílovej krajskej postupovej prehliadke Divadelný Trebišov 2012. Dom MS v Košiciach sa bude prezentovať svojou činnosťou, kultúrno-vzdelávacími podujatiami aj v rámci osláv Deň mesta Košice 2012.

Je na škodu, že OMM v takomto meste nevyvíja činnosť tak, ako by to bolo potrebné pre získavanie mladej generácie. Preto jednou zo základných úloh D MS je jeho oživenie obnovením členskej základne a jej realizovaním sa v tomto prostredí.

Výraznejšia podpora činnosti Domu MS v Košiciach by bola určite dobrou investíciou už aj preto, že všetky kultúrne inštitúcie sa pod záštitou Magistrátu mesta Košice už teraz usilovne pripravujú na aktivity, ktoré sa uskutočnia v rámci projektu Európske hlavné mesto kultúry Košice až do konca roka 2013. Dôležitou úlohou Domu MS pre nasledujúce obdobie je znovuoživenie činnosti a aktivizácia jednotlivých MO MS v teritóriu svojej pôsobnosti. Na poslednom zasadnutí OR MS sa prijalo uznesenie o plnení základnej úlohy Matice slovenskej – oživenie existujúcich a zakladanie nových MO MS v územnej oblasti Košice-mesto a Košice-okolie. Táto spolupráca aktivizovaná Domom MS so všetkými MO MS košického kraja bude spočívať v rozširovaní odborníkov – lektorov, porotcov z radov matičiariov.

Každá dvojkoľajnosť vyvoláva nesúlad. Riaditeľka Domu MS nastúpila do tejto funkcie s cieľom vyriešiť to, čo nefunguje, to, čo sa za dlhé obdobie nedalo a dokázať, že predsa to len ide. Svoje predstavy sa snaží v praxi realizovať, lebo aj jej, ale aj našim spoločným heslom je: Všetko je o ľuďoch a v ľuďoch. (eg)

OČAMI MATICE

Marián TKÁČ,
predseda Matice slovenskej

Zvíťazí lož a nenávisť?

H e s l o m jedného pána spreď viac ako dvadsiatich rokov bolo víťazstvo pravdy a lásky nad ľžou a nenávisťou. No niekde sa stala chyba, ak dnes je to akosi naopak.

Sme svedkami volebnej kampane, v ktorej sa takmer denne objavuje neuveriteľná špina, informácie, pri počúvaní ktorých či pri pozeraní na ktoré nám od údivu padá spodná pera i sánka. A stúpa adrenalin. Ale najbolestivejšie je to, že niet vinníka, niet odvahy priznať sa. Kľmia nás táraninami, jedno tvrdenie proti druhému. Ako keby sme boli volmi, ktorí nevedia, kde je sever. Za náš stól, predovšetkým však pred kameru a mikrofony médií, si zasadla lož a neláska. Klamanie, zapieranie, osprostovanie národa hrnie sa na nás hrozivejšie, ako sa záplava Turkov hnala na našich predkov.

Vyčítali nám, že Matica dáva návody na voľby. Najviac ich však škrie, že v posolstve k predčasným voľbám zaznel citát z vyhlásenia okrúhleho stola slovenskej inteligencie, ktorý sa konal pod záštitou Matice. Že chceme prispieť „k prekonaniu hmotnej a morálnej chudoby, v ktorej sa nachádza naša národná a občianska spoločnosť“, a že „sme presvedčení, že si to vyžaduje principiálne riešenia, ktoré nie je možné očakávať od dosluhujúcej politickej a štátnej reprezentácie“.

Nuž a nie je to pravda? Ved' čo možno očakávať od nominantov dosluhujúcej reprezentácie, ak zlyhávajú takmer všade? Napríklad v daňovej správe. Jediné to, že si v záujme moci navzájom všetko odpustia a pôjdu do toho tak ako dosiaľ. Ale to Slovensku nepomôže.

Mnohí sa pýtajú: Má cenu ísť voliť? A keď, tak koho?

Napodobníme Židov. Ti si pred závažnými rozhodnutiami zvyknú položiť otázku: „Čo je dobré pre nás, pre Židov?“

Poučme sa: „Čo je dobré pre nás maticiarov?“

V každom prípade ísť k urnám. A podporiť osvedčené vlastenecké sily, ktorým záleží na nás.

OPRAVA

V Slovenských národných novinách č. 6 sme na strane 2 uverejnili článok Ožil koncertný dom európskeho významu, v ktorom sme informovali o otvorení koncertného domu Reduta po trojročnej rekonštrukcii. Nesprávne sme v texte uviedli, že na otváracom ceremoniáli sa 26. januára 2012 nezúčastnil minister kultúry Daniel Krajcer. Minister na otvorení Reduty bol. Za omyl sa čitateľom i ministromi kultúry D. Krajcerovi ospravedlňujeme.

(red)

ČITAJTE NÁS
A PÍŠTE AJ NA:
WWW.SNN.SK

Od našich maticných prispievateľov z celého Slovenska

Spod spravodajského pera

PLES ODBORU MLADEJ MATICE

Členovia Odboru Mladej Matice v Liptovskom Mikuláši zorganizovali už 2. ročník reprezentačného plesu mladých maticiarov v Liptovskom Mikuláši. Niekoľkodňové prípravy vyvrcholili v piatok, keď sa v Dome MS stretli členovia OMM a spoločne pripravili všetko potrebné. V sobotu tesne pred 19. hodinou sa sála začala plniť nádherne vyzeraúcimi dámami a galantnými páňmi, ktorí sa prišli zabaviť na maticný ples. V úvode prítomných privítal predseda OMM v Liptovskom Mikuláši Marek Nemeč a podpredseda OMM v Liptovskom Mikuláši Tomáš Janega. Prípitok predniesol riaditeľ Domu MS Milan Stromko. Prípitok, predjedlo aj večera boli predohrou úvodného valčíka, ktorý nenechal sedieť takmer nikoho a odštartoval skvelú zábavu. Po prvom tanečnom kole sa všetci ponáhľali kúpiť si tombolové lístky, pretože sa rýchlo míňali. Tombola bola vskutku lákavá a štyridsať skvelých cien chcel vyhrať azda každý. Po niekoľkých tanečných kolách nasledoval program pozostávajúci z videa, prezentujúceho činnosť Odboru Mladej Matice v Liptovskom Mikuláši, a vyslúžil si obrovský potlesk. Po ňom nasledovalo vyhlásenie kráľovnej a kráľa plesu, ktorými sa stali Katka a Lukáš z Popradu. Zábava ďalej pokračovala až do polnoci, keď prišlo na rad občerstvenie v podobe švédskych stolov. Po ňom sa už všetci netrpezlivo tešili na dlho očakávanú tombolu. Výťažok z nej a celého plesu sa použije na podporu národných aktivít maticiarov v Liptovskom Mikuláši. Po odozvaní poslednej ceny útechy pokračovala zábava až do skorých ranných hodín, keď sa sála pomaličky vyprázdňovala a ostali už len organizátori, na ktorých čakala neľahká úloha dať všetko do poriadku. Tento 2. ročník plesu OMM – Matice slovenskej sa jednoznačne vydaril, na čom sa zhodli všetci prítomní. Je potešiteľné, že viacerí boli na plesu už po druhýkrát a už teraz sa tešia na ďalší ročník, čo je dôkazom, že organizovanie nášho plesu je dobrou myšlienkou a vydarenou akciou.

Marek NEMEČ

FEBRUÁROVÉ BOJE NA BRANISKU

Maticári zo Spišskej Novej Vsi a Spišských Vlách si s pietou pripomenuli 18. 2. 2012 boje na Branisku, ktoré prebiehali 5. 2. 1849 medzi honvédmi a cisárskym vojskom, po boku ktorých bojovali aj slovenskí dobrovoľníci. Maďarské vojsko vedené generálom Gyonom uskutočnilo obchvat a z boja vyšlo víťazne. Náš smútok je o to väčší, že informácie či pamätne dosky tu nenájdete, len hľbu kameňov a v nich jednoducho opracovaný kus dreva. Podľa zdrojov z internetu asi 1,5 kilometra na vzdialenom odtlačku mieste v lokalite „krčmárovej záhrady“, dnes nesie názov Šmertnica, boli pochovaní vojaci cisárskej armády a slovenskí dobrovoľníci. Márne by ste hľadali označenie či udržiavané miesto pietnej spomienky. Ale v neďalekej obci Korytné na cintoríne nájdete dôstojný pamätník i hroby honvédskych vojakov. Chceme apelovať na okolité MO MS – spojme sa a vyznačme toto biele miesto na mape Slovenska.

J. PROCHOTSKÁ

FAŠIANGY V NITRE

Ducha fašiangov, atmosféru dediny, tradičných hudobných nástrojov či žartovné scény, ktoré ľudia zažívali kedysi, sme sa snažili 17. februára ukázať dnešnej generácii. Sice nám organizáciu niť trochu pretrhla úradujúca pani zima svojimi vrtochmi počasia, no fašiangový sprievod sa predsa len konal. Presunul sa z ulice do priestorov Základnej školy na Škulútého ulici v Nitre. Žiaci školy, ktorí už celý deň organizovali karneval, mali možnosť byť aktívnymi účastníkmi sprievodu a vytvorili si vlastnú atmosféru. Pomohla im folklórna skupina Seniori z Veľkého Lapáša a tradičné pochôdzkové masky z Malého Lapáša. Zo základnej školy potom zavítalo do Domu Matice slovenskej v Nitre stotridsať detí, kde už bolo pre nich prichystané teplé občerstvenie, ale predovšetkým fašiangový program. Hoci zábava dnešných mladých ľudí je už odlišná, ako bola kedysi, humorné scény sprevádzala mládež smiechom a potleskom. Čarovnú at-

mosféru podujatia neustále dopĺňal zvuk tradičného ľudového hudobného nástroja, ktorý už mnohé deti nepoznajú – gájd. Hru na ňom predviedol vnuk pani Pavelovej. Náš dom touto akciou postupne naplnia svoj cieľ, ktorým je, aby široká verejnosť vedela, že u nás nájde podporu pri svojich aktivitách, že sme otvorenou inštitúciou, ktorá aktívne zapája do svojej činnosti rôzne organizácie a oslovuje všetky vekové kategórie.

Posledný týždeň pred Popolcovou stredou sa zase predškôláci v Materskej škole Alexyho v Nitre pripravovali na piatkový fašiangový sprievod. Hneď v prvý deň v týždni pracovníčka Domu Matice slovenskej v Nitre Veronika Bilicová porozprávala deťom o význame a tradícii fašiangov. Hlavným cieľom im bolo vysvetliť pojem zvyk, aby sme ďalej mohli hovoriť o tradícii našich predkov. Pomocou videoprojekcie sme evokovali jednotlivé obdobia nášho kalendárneho cyklu s ich typickými zvykmi. Deti mali možnosť spoznať ten-ktorý zvyk príznačný pre našu oblasť aj pre iné zemepisné šírky, či dozvedieť sa prípadné rozdiely alebo úplne odlišné tradície. Samostatnú časť prezentácie tvorilo obdobie fašiangov. Čas veselosti a zábav nás zaviedol k začiatkom teatrálnosti v častom prejave našich predkov práve v zimnom období – k pochôdzkam a fašiangovým sprievodom. Predškôláci mali možnosť dozvedieť sa jednoduchou a zábavnou formou viac o dejinnom vývoji divadla, pričom akcent prezentácie sa kládol na neodmysliteľnú súčasť začiatku divadla – na masku. Práve táto časť prednášky inšpirovala malých nadšencov. V druhej časti nášho fašiangového týždňa, v stredu, sme sa mohli naplniť tvorbe masiek. Vzájomne sa nám podarilo vytvoriť príjemnú atmosféru, ktorú sme doplnili ukážkou a počúvaním ľudových nástrojov ako fujary, gájd, drumble, ninery a neraz zaznel i spontánny spev detí, ktorých spomínaná všetkypiesneavinše z fašiangového pásma. Završením tvorivého týždňa bol fašiangový sprievod.

Veronika BILICOVÁ

Vydarené fašiangy v Moldave nad Bodvou

Fašiangy sú tradičné sviatky, ktoré si aj na Slovensku každoročne pripomíname v období medzi Vianocami a Veľkou nocou. Bolo to tak aj v tomto roku v Moldave nad Bodvou, kde Miestny odbor Matice slovenskej pripravil v piatok 17. februára 2012 v centre voľného času tohtoročné fašiangy. Pripomenul si ich spoločenským podujatím, na ktorom sa zúčastnili nielen členovia MO MS, ale aj ostatní obyvatelia Moldavy nad Bodvou a okolia.

Podujatie sa síce uskutočnilo popoludní, ale členky a členovia výboru MO MS pracovali na príprave akcie od rána. Piekli šišky, fánky, čeregy a rôzne rožteky z lístkového cesta, aby mohli pohostiť všetkých prítomných. Taktiež pripravili dobrý ovocný čaj pre deti a pre dospelých ochutený kvapkou rumu. Do programu sa vystúpením zapojila aj ŽSS Babinec z MO MS Nováčany, s ktorým má miestny odbor nadviazanú dobrú spoluprácu. So svojím programom vystúpili v dvoch pásmach a lubozvučným spevom nadchli obecenstvo. Treba poznamenať, že všetky členky speváckej skupiny sú organizované v MO MS Nováčany, ktorý vedie p. Handzoková. Za ich vystúpenie im srdečne ďakujeme a veríme, že sa v tomto roku stretne na kultúrnych podujatiach viackrát. Fašiangy to sú zvyky a tradície, ktoré formou divadelného vystúpenia prezentovali študenti Gymnázia Štefana Moysesu z Moldavy nad Bodvou. Predvedené scény a piesne umocňovalo aj oblečenie našich predkov, ktoré si viac-menej sami upravili, aby čo najviac pripomínalo časy našich rodičov a starých rodičov. Hodnotný program rozosmial a rozveselil všetkých prítomných. Treba sa za to poďakovať vedeniu gymnázia a profesorom, ktorí program so študentmi naviedli. Stáva sa príjemnou tradíciou, že na akciách MO MS Moldava nad Bodvou vystupuje ŽSS Živena. Sme radi, že je to tak aj preto, lebo MO MS Moldava nad Bodvou je spoluzakladateľom tejto známej speváckej skupiny, ktorá v minulom roku oslávila 25. výročie svojho vzniku. Skupinu vedie Peter Tomko a pod jeho vedením získavajú každý rok hodnotné ocenenia. Prítomným sa ich vystúpenie veľmi páčilo, čo potvrdzoval aj búrlivý potlesk obecenstva. Ďakujeme im za ich hodnotný program a prajeme do budúcnosti veľa úspechov a ocenení. Po oficiálnom programe sa všetci prítomní ponúkli prípravným pohostením a v príjemných rozhovoroch zotrvali spolu dlho do večera. MO MS v Moldave nad Bodvou má podobných akcií naplánovaných v tomto roku ešte niekoľko a v spolupráci s ostatnými MO MS v regióne sa nám ich podarí, ako veríme, usporiadať čo najviac. Všetci sa na to spoločne tešíme.

Miroslav SPIŠÁK

LechaNoviny 4,1 – 5,2/2012

Počuli sme na pešej zóne

Čo to dá človeku práce, kým sa narobí!

Príslovie z Uličsko – Ubľanskej doliny

Študovanú ženu a loveckého psa nikto nepohladi.

Dialóg v Klube novinárov

„Ktorýže časopis páči sa vám?“
„Tak trochu ten, ktorý vydávam sám!“ (Milan Kenda)

Stalo sa? Nestalo sa?

Gejza príde do reštaurácie a hovorí hlavnému:

- Včera som si tu zabudol kabát.
- Aký?
- To je jedno, ja nie som priberčivý.

V Moravoch nad Váhom

Písal srdcom, ale zničil si pečeň.

Ošhadnicka definícia

Najmenej nákazlivá je pracovná horúčka.

Šéfredaktor Maroš Smolec po návrate z terénu

- Veľakrát má človek väčší pokoj, keď sa mylí, než keby mal pravdu.

Inzerent zo ŽSK

Predám dva motorové člny. Jeden bez motora a druhý bez člna. Zn. Pupuš.

Ha-ha-hádanica z východu

Ako sa povie po rusínsky žiak, ktorý

vychodil tri triedy základnej školy?

Triřak.

A ako sa povie žiak, čo vychodil len dve triedy?

Biřak.

Návštevník redakcie sa zdôveruje na vrátnici Matice slovenskej - Som slobodný, lebo svokrovci nemohli mať deti.

?????

Rozdiel medzi futbalovým útočníkom a alkoholikom?

Útočník netrafí do súperovej brány, alkoholik do vlastnej.

Záverčná žrebovateľná poučka

Nie je dôležité písať, ale uverejňovať.

Týždenník Matice slovenskej. Vydávajú MS a VMS, s.r.o., Martin. Šéfredaktor Maroš SMOLEC. Zástupcovia šéfredaktora Michal BADÍN a Emil SEMANCO. Sidlo: Mudroňova 1, 036 52 Martin. Tel: 043/ 40 12 837 - 8, 41 34 535, 40 12 811, e-mail: snn@matica.sk, snnredakcia@matica.sk. Filiálna redakcia: Dunajská 18, 812 51 Bratislava. Tel: 02/ 52 92 44 85. Administrácia: Matica slovenská, Mudroňova 1, 036 52 Martin. Tel: 043/ 40 12 837 - 8, 41 34 535. Tlač Ultra print, Bratislava. Rozširuje PNS, Mediaprint Kapa a redakcia. Redakčná rada: Marián TKÁČ, Ján ČOMAJ, Roman MICHELKO, Ján JANKOVIČ, Drahošlav MACHALA, Pavol MAČALA. Podávanie novinových zásielok povolené OZ SsRp Banská Bystrica, č.j.1081-93-PTP z 30. 3. 1993. Objednávky na predplatné prijíma redakcia SNN, Slovenská pošta a každý doručovateľ. Objednávky zo zahraničia: redakcia SNN a Slovenská pošta, a. s., Stredisko predplatného tlače, Námestie slobody 27, 810 05 Bratislava 15, e-mail: zahranicna.tlac@slposta.sk. Ročné predplatné 26 €, v ČR 530 Kč + 460 Kč poštovné, Európa 100€, ostatný svet 180USD. Neobjednané rukopisy a fotografie nevraciam. MIČ 49 644, ISSN 0862-8823. EV 4009/10.